

Mediální obraz profese porodní asistentky a porodnictví

Lucie Zýbalová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav porodní asistence

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie ZÝBALOVÁ**

Studijní program: **B 5349 Porodní asistence**

Studijní obor: **Porodní asistentka**

Téma práce: **Mediální obraz profese porodní asistentky
a porodnictví**

Zásady pro vypracování:

1. Shromáždění dostupných literárních zdrojů k profesi porodní asistentky a porodnictví
2. Formulování a vymezení problémů, které budou předmětem analýzy
3. Vytvoření teoretického rámce bakalářské práce
4. Zpracování mediální analýzy k tématu práce, vyvození závěrů
5. Verifikace hypotéz, návrh efektivní mediální komunikace profese porodní asistentky

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČECH, E. et al. Porodnictví. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, 544 s. 2006.

ISBN 80-247-1313-9.

DOLEŽAL, A. Od babictví k porodnictví. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2001.144s.

ISBN 80-246-0277-6

FTOREK, J. Public relations jako ovlivňování mínění: Jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 168 s.

ISBN 978-80-247-1903-0.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbora. Média a společnost. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 206 s.

ISBN 978-80-7367-287-4.

MAREK, V. Nová doba porodní. 1.vyd.Praha:Eminent,2002.260s. ISBN 80-7281-091-1.

SVOBODA,V. Public relations moderně a účinně. 2.vyd.Praha: Grada

Publishing,2009.240 s. ISBN 978-80-247-2866-7

VRÁNOVÁ, V. Historie babictví a současnost porodní asistence. 1. vyd. Olomouc:

Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 203 s. ISBN 978-80-244-1764-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Olga Jurášková

Ústav marketingových komunikací

Datum zadání bakalářské práce:

15. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. června 2010

Ve Zlíně dne 15. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Helena Fremlová
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

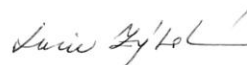
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24. 5. 2016

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma mediální obraz profese porodní asistentky a porodnictví se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se zabývá historií porodní asistentky a porodnictví. Dále je zaměřena na rozdělení médií jejich vliv a dopad na společnost. Také se orientuje na mediální analýzu a okrajově se zmiňuje o public relations. Praktická část práce je realizována formou mediální analýzy zkoumaných médií. Cílem práce je zhodnocení mediálního obrazu porodní asistentky a porodnictví v tištěných médiích. Výsledky výzkumu jsou zpracovány slovně a jsou také doplněny tabulkami s hodnotící škálou.

Klíčová slova: porodní asistentka, porodnictví, média, mediální analýza, public relations

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with theme of media image of the midwife profession and the obstetrics. It consists of theoretical and practical part. The theoretical part is concerned with the history of the midwife profession and the obstetrics. This part is focused on the division of media, their influence and the impact on society. It also takes bearings on media analysis and marginally it makes reference to public relations.

The practical part is carried out by the media analysis of the investigated media.

The aim of this work is evaluation of the media image of midwife and obstetrics in the printed media. Research results are processed in words and they are replenished with the tables of an evaluation scale.

Keywords: midwife, obstetrics, media, media analysis, public relations

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Ing. Olze Juráškové Ph.D. za věnovaný čas, odborné vedení a poskytnuté rady a připomínky.

Mé díky patří i mým rodičům a přátelům za psychickou i materiální podporu po dobu mého studia.

MOTTO:

„Cokoliv si lidská mysl dokáže představit, a čemu dokáže uvěřit, toho lze dosáhnout.“

Napoleon Hill

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použité prameny jsem uvedla v seznamu literatury.

Ve Zlíně 24. května 2010

.....
podpis absolventa

OBSAH

ÚVOD	11
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1 MEZINÁRODNÍ DEFINICE PORODNÍ ASISTENTKY	13
2 HISTORIE PORODNÍ ASISTENCE	14
2.1.1 První pomoc při porodu	14
2.1.2 Starověk.....	14
2.1.3 Středověk a novověk	14
2.2 VÝZNAMNÉ PORODNÍ ASISTENTKY	15
2.2.1 Luise Bourgeois Boursie	15
2.2.2 Jane Sharp	15
2.2.3 Margueritte du Tertre	16
2.2.4 Justine Dittrich Siegemundin	16
2.2.5 Anna Hutchinson.....	16
3 VZNIK BABICTVÍ A PORODNICTVÍ U NÁS	17
3.1 SLUŽBY PORODNÍCH BAB.....	17
3.2 VLÁDA MARIE TEREZIE.....	17
3.2.1 Výuka babictví	18
3.2.2 Antiseptika a porodní báby	18
3.3 DOMÁCÍ PORODY.....	18
4 VZNIK PORODNICTVÍ	19
4.1 HOTEL DIEU	19
4.2 GENERACE PRŮKOPNÍKŮ	19
4.2.1 Rozvoj babictví a porodnictví v 18. století	20
4.2.2 Knihy a vzdělanost	20
4.3 VÝZNAMNÍ PORODNÍCI	20
4.3.1 Gerhard van Swieten (1700 – 1772)	21
4.3.2 Johan Lucas Boer (1751 – 1836).....	21
4.3.3 Heinrich Johan Nepomuk Crantz (1722 – 1799)	21
4.3.4 Rafael Johan Steidele (1737-1823)	21
4.3.5 František Jan Mošner (1797- 1876)	21
4.3.6 Antonín Jan Jungmann (1775 – 1854)	22
4.3.7 Václav Rubeška (1854 – 1933)	22
4.3.8 Karel Pawlík (1849 – 1914)	22
5 PROFESE PORODNÍCH BABIČEK	23
5.1 ZÁKONY A NAŘÍZENÍ V 18. A 19. STOLETÍ.....	23
5.2 POVOLÁNÍ PORODNÍ BÁBY V 2. POLOVINĚ 19. STOLETÍ	23
5.3 ČASOPISY PRO PORODNÍ BABIČKY	24
5.4 PORODNÍ ASISTENTKY VE 20. A 21. STOLETÍ	24
6 MÉDIA	25

6.1	MASMÉDIA	25
6.2	TIŠTĚNÁ MÉDIA	25
6.2.1	Regionální a lokální tisk.....	26
6.2.2	Časopisy pro širokou veřejnost a bulvár	26
6.2.3	Odborné časopisy	26
6.2.4	Internetová periodika.....	26
6.3	ROZHLAS A TELEVIZE	26
6.3.1	Rozhlas.....	26
6.3.2	Televize	27
6.4	MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE	27
6.4.1	Mediace	28
6.4.2	Prostředky mediace	28
6.5	PUBLIKUM	28
6.5.1	Média a jednotlivec	29
6.6	VZTAH PUBLIKA A MÉDIA	29
6.6.1	Koncepce pasivního publika	29
6.6.2	Koncepce aktivního publika.....	29
6.6.3	Teorie o závislosti publika na médiích.....	30
6.7	VLIV MÉDIÍ	30
6.7.1	Účinky masových médií	30
6.7.2	Nastolování témat (agenda setting).....	31
6.7.3	Gate keeping.....	31
6.7.4	Morální panika, zesílení problematické zkušenosti	31
6.7.5	Spirála mlčení.....	31
6.8	DOPAD A ÚČINEK MÉDIÍ	32
6.8.1	Typy předpokládaného dopadu médií	32
6.8.2	Kultivační a etnografický přístup	32
6.8.3	Povaha účinku médií	33
6.8.4	Pozorované účinky médií	34
7	PUBLIC RELATIONS	36
7.1	VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ	36
7.2	IMAGE	37
7.3	CORPORA IDENTITY	37
8	MEDIÁLNÍ ANALÝZA	38
8.1	MEDIÁLNÍ OBRAZ	38
8.2	CÍLE MEDIÁLNÍ ANALÝZY	38
8.3	SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL.....	39
II	PRAKTICKÁ ČÁST	40
9	METODOLOGIE VÝZKUMU.....	41

9.1	METODA VÝZKUMU.....	41
9.2	CÍL VÝZKUMU	42
9.3	STANOVENÉ CÍLE A HYPOTÉZY	42
10	ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	43
10.1	SESTRA.....	43
10.1.1	Analýza.....	44
10.2	MIMINKO.....	46
10.2.1	Analýza.....	47
10.3	MF DNES	49
10.3.1	Analýza MF DNES - říjen 2009.....	50
10.3.2	Analýza MF DNES – listopad 2009.....	52
10.3.3	Analýza MF DNES - prosinec 2009.....	54
10.3.4	Celkové hodnocení analýzy MF DNES	56
10.4	ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ ZKOUMANÝCH MÉDIÍ.....	58
10.5	VYHODNOCENÍ A ANALÝZA HYPOTÉZ.....	59
	DISKUSE.....	59
	NÁVRH OPATŘENÍ.....	60
	ZÁVĚR	62
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	65
	SEZNAM TABULEK.....	66
	SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je podívat se na profesi porodní asistentky a porodnictví z hlediska mediálního obrazu, který vytváří média a jež ovlivňuje vnímání společnosti.

Toto téma mě oslovilo, protože během mého studia jsem se nejednou setkala s nesprávným chápáním oboru porodní asistentka. Ze slovního spojení porodní asistentka často vyplývá, že se jedná o pomáhající profesi. Kompetence porodní asistentky nejsou obecně známy, také díky tomu, že v průběhu let docházelo k jejím častým změnám. Stejně jako se několikrát změnil název tohoto povolání.

V úvodu své práce se zabývám historií porodní asistence. Povolání porodní asistentky je staré jako lidstvo samo, osobnost porodní asistentky však v běhu času prošla mnoha významnými změnami. V historii existují okamžiky, kdy si společnost profese porodní asistentky velmi vážila i období, ve kterých byla považována za méněcennou a podřízenou. Proto pokládám za důležité poukázat na významné porodní báby, které začaly vytvářet „obraz“ tohoto povolání.

Porodnictví a jeho historie také nabízí důležité momenty jeho vzniku a vývoje. Mezi porodníky byli průkopníci, jež chtěli pozvednout obor porodnictví a tak získat významné postavení ve společnosti.

V další části poskytuji informace o médiích a jejich účinku. V dnešní společnosti utváří mediální obraz převážně mediální komunikace prostřednictvím různých forem médií. Média vstupují do soukromého života jedince a vnášejí do něj veřejný rozměr, který je sdílen s ostatními. Chování médií určuje soukromá i veřejná sféra. Média nás informují o různých hodnotách, názorech a postojích. Jedinec musí dle svého uvážení zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií především z tisku, televize a internetu. Současně mají média již svou existenci a roli, kterou sehrávají, vliv na chování jednotlivce, společnosti i životní styl. Do jisté míry svými názory ovlivňují společnost.

Ať chceme nebo nechceme, média poskytují informace z oboru porodnictví i z prostředí profese porodní asistentky. O jaké informace se jedná a jak moc velký prostor je těmto tématům věnován, jsem se snažila zjistit v praktické části své bakalářské práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MEZINÁRODNÍ DEFINICE PORODNÍ ASISTENTKY

Porodní asistentka je osoba, která byla řádně přijata do oficiálního vzdělávacího programu pro porodní asistentky uznávaného v dané zemi, která úspěšně ukončila daný vzdělávací program pro porodní asistentky a získala tak požadovanou kvalifikaci a registraci pro výkon povolání porodní asistentky. Porodní asistentka je uznávána jako plně zodpovědný zdravotnický pracovník, který pracuje jako partner ženy, poskytuje jí potřebnou podporu, péči a radu během těhotenství, porodu a době poporodní, vede porod na svou vlastní zodpovědnost, poskytuje péči novorozencům a dětem kojeneckém věku. Tato péče zahrnuje preventivní opatření, podporu normálního porodu, zjišťování komplikací u matky nebo dítěte, zprostředkování přístupu k lékařské péči nebo jiné vhodné pomoci a provedení nezbytných opatření při mimořádně naléhavé situaci. Porodní asistentka má důležitou úlohu ve zdravotním poradenství a vzdělávání nejen žen, ale i v rámci jejich rodin a celých komunit. Tato práce by měla zahrnovat předporodní přípravu a přípravu k rodičovství a může být rozšířena i do oblasti zdraví žen, sexuálního nebo reprodukčního zdraví a péči o dítě. Porodní asistentka může vykonávat svou profesi v jakémkoli prostředí, včetně domácího prostředí, ambulantních zdravotnických zařízení, nemocnic, klinik, nebo zdravotnických středisek.

Tato definice byla přijata na kongresu Mezinárodní konfederace porodních asistentek konaném 19. 7. 2005 v Brisbane, Austrálie. Nahrazuje Definici porodní asistentky přijatou v roce 1972 a doplněnou v roce 1990. [19]

2 HISTORIE PORODNÍ ASISTENCE

2.1.1 První pomoc při porodu

V prvopočátcích ženy rodily bez cizí pomoci. Porodní báby se začínají objevovat již ve starém Egyptě, později v Řecku, Římě a i u jiných starých civilizací. V počátcích této profese se činnost porodních bab opírala jen o vlastní zkušenosti a poznatky předávané mezi generacemi. Z čehož vyplývá, že tuto službu poskytovaly ženy starší a zkušené, které již samy rodily. S výskytem porodních bab je spojen rozvoj porodnictví a profese porodní báby jako takové. Základy ženského lékařství položili Řekové, již odpoutaly medicínu od magie a vytvořili jeho kvalitní vědecký základ. Dokázali ovlivnit porodní bolest léky, používali masáže a různé porodní polohy.

2.1.2 Starověk

Odkaz porodnického umění se objevuje především v antickém Řecku. Hippokrates jako jediný gynekolog a porodník, jehož spisy se zachovaly, uvádí, že u porodu poskytovaly pomoc porodní báby, které v nouzi volaly muže. „Řecký ženský lékař Soranus z Efesu – Sorános z Effesu (98 – 138 n.l.) sepsal rozsáhlé dílo *De arte obstetrica morbisque mulierum* (*O umění porodnickém a nemocech ženských*), které patřilo po staletí k základním dílům oboru. Kniha je pokládána za jednu z nejlepších antických prací o praktické gynekologii.“ (Vránová, 2007, s. 15) Ve svém díle odlišuje dělohu od pochvy, popisuje menstruaci a koncepci. Dalším jeho významným dílem je dochovaná práce pro porodní báby o gynekologii a porodnictví *Peri gynaikeion* (*O věcech ženských*). [2]

2.1.3 Středověk a novověk

Ve středověku ovládlo celou Evropu křesťanství, které zavrhovalo tělesnost a zdůrazňovalo duchovní hodnoty. Církev vytvářela a podporovala dogmata v lékařství. Postavení ženy ve společnosti bylo druhořadé, neboť prvotní hřích Evy vykládá Starý Zákon takto: „Ženě pak řekl: Velice rozmnožím bolesti tvé a počínání tvá, s bolestí budeš roditi děti a pod moci bude žádost tvá, a on panovati bude nad tebou.“(Genesis 3:16,1. Kniha Mojžíšova) Proto se také celý proces plazení dětí, těhotenství a šestinedělí považuje za nečistý. Z tohoto důvodu lze předpokládat nezájem lékařů o obor gynekologie a porodnictví. Péče o ženu těhotnou, rodící i nedělnku tak nadále zůstává výhradně v rukou

porodních bab, které byly nevzdělané i vyučené. Vzdělávání nejčastěji probíhalo předáváním zkušeností, kdy se mladá pomocnice učila u porodní asistentky. „Vliv křesťanství na dlouhou dobu zastavil rozvoj v antice pokročilých věd včetně medicíny.“(Vránová, 2007, s. 17)

První učebnici pro porodní báby psanou lidovou formou sepsal Eucharius Roesslin. Kniha byla vydána roku 1513 ve Štrasburku. Po odborné stránce nemá velkou úroveň a obsahuje i řadu zkreslených informací. Informace o těhotenství, porodu, šestinedělí a novorozenci jsou shrnuty ve dvanácti kapitolách. Začínající porodní báby uměly psát, ale povětšinou pocházely z chudších vrstev. Porodním bábám se za jejich práci platilo. Tyto ženy provozovaly svou profesi do vysokého věku. V této době bylo považováno babictví za řemeslo.

Roku 1195 byl založen Hotel Dieu, jeden z nejstarších francouzských špitálů. Vzniklo zde také první porodnické oddělení a roku 1630 tu bylo započato vyučování porodních asistentek. Výuka probíhala 3 měsíce. Studentky nejdříve porody sledovaly a poté je samostatně vedly pod dozorem vrchní sestry.[13]

2.2 Významné porodní asistentky

2.2.1 Luise Bourgeois Boursie

Mezi významné porodní asistentky patřila v této době Luise Bourgeois Boursie, která se o tuto profesi začala zajímat poté, co sama porodila. Znalosti získala od svého manžela a ze spisů Ambroise Parého, který je považován za zakladatele chirurgie.

Jako porodní bába byla vyhledávána francouzskou aristokracií. Napsala učebnici pro porodní asistentky a popsala jako první obličejovou polohu plodu. Její další knihou byla sbírka Tajemství, která obsahuje její zkušenosti z profese porodní asistentky. Povolání porodní báby vykonávala 27 let.

2.2.2 Jane Sharp

Porodní bába Jane Sharp vydala učebnici pro porodní báby, kde zdůrazňovala vedle vedení porodu i povinnost naučit ženu pečovat o novorozence.

2.2.3 Margueritte du Tertre

Mezi další významné porodní báby se řadí také vrchní porodní asistentka Margueritte du Tertre, která vedla v 17. století porodnické oddělení v Hotel Dieu. V tříměsíčních kurzech se věnovala školení porodních asistentek takzvaných sages-femmes. Její spis *Instruction familiere et tres facile, faite par questions et réponses touchant touto les choses principales qu'une Sage-femme doit savoir (Rodinné pokyny velmi snadné, prováděné otázkami a odpověďmi týkající se všech základních věcí, které by porodní bába měla znát)* byl dokonce schválen lékařskou fakultou.

2.2.4 Justine Dittrich Siegemundin

Byla nejslavnější porodní bábou v Německu. K povolání porodní báby se dostala poté, co si myslela, že je těhotná. Justine studovala anatomii a fyziologii ženského reprodukčního systému. Stala se městskou porodní asistentkou v Lehnici, přesto, že pruský řád zakazoval povolání porodní babičky vykonávat ženám, které nikdy nerodily. Byla jmenována Brandenburskou dvorní bábou. Roku 1690 vydala na základě svých pečlivých poznámek knihu v němčině: *Nejdůležitější vyučování o těžkých a nepravidelných porodech s Boží pomocí od vpravdě vyučené, zručné a rozumné dvorní porodní báby*. Kniha vzbudila velkou vlnu kritiku. Kritizována byla za německý jazyk i za formu jakou byla napsána. V knize se jedná o konverzaci porodní báby a její žáčky. Patrně jako první popsala protržení vaku blan k zástavě krvácení při placenta praevia a abnormální rotaci. Až do poloviny 18. století byla kniha velmi populární a vyšla v mnoha překladech a vydáních.

2.2.5 Anna Hutchinson

Za zmínku ještě stojí velmi proslulá a vážená porodní bába z Bostonu Anna Hutchinson. Za porod dítěte s anencefalem byla kvůli předsudkům a pověrám vyhoštěna. Poté pracovala na Rhode Island, kde byla při přepadení Indiány usmrcena i se svými dětmi. Řeka Hutchinson river nese její jméno a před generálním dvorem v Massachusetts je postavena její socha.[13]

3 VZNIK BABICTVÍ A PORODNICTVÍ U NÁS

První zmínka v českých zemích je o stavu porodních pomocnic z roku 1200. V Čechách vyšlo do konce 16. století 8 spisů pro báby, které byly značně primitivní. Po vzoru Holandska došlo k reformám až za vlády Marie Terezie. Porodní báby se musely od roku 1651 prokázat potvrzením o vykonané zkoušce. Od roku 1749 se vyžadovala jejich přítomnost u pitvy ženy. Významnými osobnostmi české porodnické školy byli prof. Karel Pawlík a prof. Václav Rubeška. Tito muži stáli v čele porodnických klinik a babického vzdělávání. Postupem času se babictví stalo zdravotnických povoláním s vyhraněnou odbornou náplní.

3.1 Služby porodních bab

Velkým úskalím byl problém gramotnosti. Práci porodní báby vykonávaly dlouhou dobu bez jakéhokoliv odborného vzdělání. Uznání a věhlas získávaly za své služby. Nejlepší porodní báby měly možnost pracovat u dvora nějakého významného šlechtice nebo je dokonce zaměstnalo větší město jako svou městskou porodní bábu. Ta měla na starosti věci gynekologicko – porodnické. Jelikož každé město nemělo svoji porodní bábu, stávalo se, že si ji jiné město v případě naléhavé potřeby vypůjčilo. Pro porodní báby byla práce ve městech výhodnější než na chudém venkově. Péče porodních asistentek se centralizovala do bohatších měst, která poskytovala lepší zázemí i možnost většího výděлку. Ve městě využívaly také možnosti odborné konzultace s lékaři.[13]

3.2 Vláda Marie Terezie

Za počátek reformy veřejného zdravotnictví v Čechách je považován Generální zdravotní řád pro Království české. Pro babictví bylo podstatné nařízení z roku 1753, které stanovilo profesorovi anatomie, aby přednášel porodnictví medikům, chirurgům a porodním bábám, a to chudým zadarmo a zámožnějším za honorář. „Od roku 1759 zajišťoval výuku pro porodní báby zvláštní učitel (byl to doktor medicíny a magistr porodnictví, tehdy s titulem Mgr. a Med. Dr.) a pro báby byly vydávány české a německé učebnice porodnictví.“ (Vránová 2007, s. 39) Až roku 1786 začala výuka pro mediky na pražské lékařské fakultě. Zkoušené porodní báby měly povinnost nosit na prsou znamení, které je mělo odlišovat od ostatních. Také mohli pro ulehčení své práce používat několik pomocnic. V roce 1775 bylo rozhodnuto, že nezkoušené a nepotvrzené báby se netrpí.

Nezkoušeným bábám se zakazovalo posluhovat při porodu, a to pod trestem – při prvním přestupku 6 tolarů, při druhém 12 a při třetím byl určen citelný tělesný trest.[13]

3.2.1 Výuka babictví

Porodní báby měly teoretickou i praktickou výuku. Pro přijetí na kurz byl požadován křestní list, domovský list, vysvědčení o mravech od obce nebo farního úřadu. Uchazečky musely být starší 24 let a mladší 45 let. Nejdůležitějším předpokladem pro přijetí byla dovednost psaní a čtení. Porodní báby skládaly závěrečné zkoušky a také povinnou babskou přísahu.

3.2.2 Antisepse a porodní báby

Semmelweisův objev antisepse k zábraně často smrtelné horečky omladnic byl zaveden do praxe teprve vyhláškou z roku 1878. Od té doby musela mít každá porodní babička roztok kyseliny karbolové. Roztok si porodní bába připravovala sama. Touto dezinfekcí si měla mít ruce, než se dotkla rodidel těhotné, rodičky nebo šestinedělky a také jím měla umývat nástroje.

3.3 Domácí porody

Většina porodů byla odvedena doma. Nejdříve proto, že neexistovala jiná možnost. Nemocnice ani porodnice nebyly. Později byla ovšem domácí péče považována za kvalitnější a důstojnější. Do porodnic se hlavně uchýlovaly chudé rodičky, které si nemohly dovolit porod doma. Také v souvislosti s výskytem horečky omladnic a infekce představovala domácí péče pocit určitého většího bezpečí. Domácí porody vedly porodní báby, doktoři medicíny, porodníci a ranhojiči – porodníci. Povinnosti porodní báby bylo volat při těžkých porodech lékaře, zachovat mlčenlivost, děti ohrožené na životě křísit a eventuálně je pokřtít.[13]

4 VZNIK PORODNICTVÍ

Do porodní péče, která byla do dosavadní doby ženskou doménou, udělal průlom příklad mocných. V roce 1663 si jako první vybrala šikovného porodníka jménem Julian Clement (1649 – 1725) vévodkyně de la Valiere. „Porod se odehrával tajně, Clementa uvedli se závojem přes obličej, v pokoji byl král Ludvík XIV (1638 – 1715) schovaný za závěsem.“(Doležal 2001, s. 49) Clement byl velmi významným porodníkem, i když v té době pracovala již celá řada obratných chirurgů a porodníků. Panovníci jim posílali děkovné dopisy, dostávali peněžité odměny a drahé kameny. Mocní dokázali rozeznat, jaké výhody poskytuje znalost u porodu. Toto vše vedlo k novému pojmenování povolání – accoucheur. Až v 18. století se vyskytli první porodníci v Čechách s označením babič. [2]

4.1 Hotel Dieu

Roku 1195 byl založen Hotel Dieu, jeden z nejstarších francouzských špitálů. Vzniklo zde také první porodnické oddělení a roku 1630 tu bylo započato vyučování porodních asistentek. V hotelu Dieu se rodila porodnická věda, která se odtud šířila do celé Evropy. Zakladatel porodnictví Francois Mauriceae (1637 – 1709) zde rozvinul svoji kariéru. Za svůj život shlédl asi kolem 3000 porodů, jeho pozorování se týkalo 850 komplikovaných případů. [2]

4.2 Generace průkopníků

Heimrich van Deventer (1651 – 1724) původně vyučený zlatník se po studiích anatomie začal věnovat chirurgii. Do praktického styku s porodnictvím se dostal díky manželce, která byla porodní bábou. Jako první přesně popsal pánev a konstruoval pánevní osu. „Generace průkopníků, k níž patřili zejména Francois Mauriceau a bratři Gregoirové, měla posluchače fantomových kursů a kursů klešťových operací z Anglie, Irska, Nizozemska a přes Štrasburk se tento směr šířil do německých zemí. Vznikla francouzská porodnická škola, jejíž žáci vytvářeli další centra.“(Doležal 2004, s. 52) Především zásluhou André Levreta (1703 – 1780) byla vytvořena teorie mechanismu porodu. Pro svou šikovnost se stal v 18. století porodníkem Dauphiness matky Ludvíka XVI. Ve vyspělých zemích se rozvíjí vědecké porodnictví v první polovině 18. století.

Boj mezi vědeckým přístupem a neznalostmi se neodehrává mezi mužskými porodníky a porodními bábami, ale mezi znalostmi a fušerstvím.[2]

4.2.1 Rozvoj babictví a porodnictví v 18. století

Již v průběhu první poloviny 18. století se v Evropě objevují akademické instruktážní kurzy pro studenty babictví. Probíhá zde výuka porodních bab, mediků a budoucích chirurgů. Velkou roli při výuce hrála mašina sloužící pro nacvičování základních vyšetřovacích a léčebných porodnických manévřů, která se začala později označovat jako porodnický fantom. Do konce 18. století vznikají porodnické ústavy a školy, které navazují na dosavadní teritoriální vývoj a zmnožují teorii i empirii. Rozvoj obor se stává celoevropským fenoménem. Ve více zemích se obor porodnictví rozvíjel souběžně.

4.2.2 Knihy a vzdělanost

„Knih pro báby přibývalo, byly už psány v národních jazycích.“(Doležal 2004, s. 64) Morfologické poznatky jsou v knihách dobře podávány. Bylo realizováno měření pánevních rozměrů a také v některých ústavech se začalo se systematickým vážením a měřením porozených dětí. Kvalitně byly pospány jevy vyskytující se u fyziologicky i u nefyziologicky probíhajících porodů. Velmi dobře byla rozpracována technika porodnických operací. Terapeutická bezradnost byla patrná až do 20. století u vážných příhod jako jsou mimoděložní těhotenství, vcesné lůžko, krvácení za porodu a eklamptické záchvaty. Tehdejší porodnictví ovlivňovala setrvačnost starých představ i nedostatečné poznatky základních věd. „Věda v 18. století neuměla vysvětlit menstruační cyklus, srážlivost krve, neznala krevní skupiny, chirurgové nic nevěděli o světě mikroorganismů, nebyla známá narkóza a sterilní operování. Praktické jednání chirurgů – porodníků nelze posuzovat a odsuzovat z pozic dnešních poznatků.“(Doležal 2001, s. 65)

4.3 Významní porodníci

Porodníci v Evropě byli jedni z prvních evropských mírových komunit v 18. století. Znalosti anatomie byly již velmi rozšířené. „V této době narůstala čilá mezinárodní porodnická spolupráce. Pokroky z Francie se dostávaly do naší země přes rakouský či německý filtr. Porodníci se navštěvovali, měli svá shromáždění, své časopisy, kde si vyměňovali své zkušenosti.“ (Doležal 2001, s. 93)

4.3.1 Gerhard van Swieten (1700 – 1772)

Gerhard van Swieten byl vynikající teoretik a organizátor lékařského školství. Roku 1745 byl z Leydeny povolán císařovnou Marií Terezií do Vídně. Nejdříve byl osobním lékařem císařovny později jeden z nejbližších rádčů.

4.3.2 Johan Lucas Boer (1751 – 1836)

Johan Lucas Boer (1751-1836) za vlády Josefa II. byl jmenován ve Vídni „tělesným císařským chirurgem.“ Ve svých 39 letech se stal profesorem praktického porodnictví. Jeho pohled na porodnictví byl konzervativní.

4.3.3 Heinrich Johan Nepomuk Crantz (1722 – 1799)

Byl poslán do Paříže na doporučení osobního lékaře císařovny Marie Terezie. V Paříži pod vlivem Posuze i Levreta převzal jeho kleště. V roce 1756 napsal knihu *Einleitung in eine Wahre und gegrundete Hebammenkunst*, která byla doporučena porodním bábám, jež uměly německy. Tato kniha byla také přeložena do češtiny.

4.3.4 Rafael Johan Steidele (1737-1823)

Jeden ze zakladatelů Vídeňské školy. Porodnictví vyučoval 43 let. Napsal knihu *Unterricht fur Hebammen* (výuka pro porodní báby), která vyšla v roce 1774. O rok později vychází znovu pod názvem *Lehrbuch der Hebammenkunst* (Učebnice babictví). Kniha je zaměřena převážně na věcnou stránku oboru.

4.3.5 František Jan Mošner (1797- 1876)

První český profesor porodnictví. Působil jako asistent na porodnické klinice u profesora A. Jungmanna. Roku 1826 byl prohlášen doktorem lékařství a chirurgie. Napsal učebnici *Babictví*. V knize se zabývá mimo jiné také odlišnou funkcí porodníka a porodní báby. Do péče porodní báby podle Mošnera patří normální porody, ale báby musí znát i veškerou patologii, aby byly schopny rozeznat, kdy je potřeba zavolat porodníka. Velký důraz klade i na ochranu hráze při porodu, která se v té době nešila. Od roku 1834 působil jako rektor na tehdejší Františkově univerzitě v Olomouci.

4.3.6 Antonín Jan Jungmann (1775 – 1854)

Lékař a porodník, který měl velký podíl na výuce porodních babiček v Čechách. Jungmannův teoreticko – praktický výcvik přispěl ke kvalitnějšímu vzdělání porodních babiček. Profesorem teoretického i praktického porodnictví byl jmenován roku 1811. V této funkci setrval až do roku 1850. Napsal první českou původní učebnici pro porodní báby *Úvod do babení*. Jungmann ve své knize uvádí pravidla studia babického, zabývá se anatomii, rozděluje porody, doporučuje polohy při porodu, stanovuje náčiní pro porodní babičky, popisuje činnost báby v jednotlivých dobách porodních.

4.3.7 Václav Rubeška (1854 – 1933)

Docent české lékařské fakulty v Praze se na dlouhou dobu musel spokojit s vedením porodních asistentek, které vedl ne však jako vysokoškolský profesor. „Odhaduje se, že za 28 let prošlo jeho školením 5000 porodních babiček, které potom pracovaly po celých Čechách.“ (Vránová, 2007, s. 65) Roku 1893 publikoval učebnici *Porodnictví pro babičky*. Učebnice je rozdělena do devíti oddílů. „Najdeme tu kapitulu o složení lidského těla, o pravidelném těhotenství, o pravidelném porodu, o šestinedělí, o novorozenci, o první pomoci při náhlých neštěstích.“ (Vránová, 2007, s. 66) *Porodnictví pro babičky* vyšlo ještě čtyřikrát, v roce 1920 naposledy.

4.3.8 Karel Pawlík (1849 – 1914)

Působil ve funkci přednosta pražské gynekologické a porodnické kliniky. Byl velmi uznáván v zahraničí, o čemž svědčí jeho členství v mnoha lékařských společnostech. Profesor Karel Pawlík je považován za jednoho ze zakladatelů urogynekologie. Jako první v historii medicíny provedl úspěšnou totální cystektomii a také zdokonalil množství operačních postupů i vyšetřovacích metod. Za zmínku jistě stojí tzv. Pawlikovy hmaty při zevním vyšetření těhotné a rodičky, které se využívají dodnes.[13]

5 PROFESE PORODNÍCH BABIČEK

5.1 Zákony a nařízení v 18. a 19. století

Podle nového medicínského řádu učení z roku 1804 nesměly být porodní báby zkoušený od krajského ranhojiče, ale musely absolvovat celý kurz porodnictví v Praze, a poté se ještě v babictví dva měsíce cvičit. Další změny přináší nařízení z roku 1821, z kterého vyplývá, že žadatelky o studium babictví musí být nejdříve vyzkoušeny a přijaté mohou být pouze ty, jež jsou řádně připraveny a umí číst a psát. Říšský zákon z roku 1878 ustanovuje pečovat o porodní babičky o jejich počet v obci a zároveň i sociální postavení. Práce porodních asistentek byla málo placena. Služební předpisy pro porodní báby z 10. září 1897 měla vlastnit každá porodní asistentka a podle nich se řídit. Předpisy jsou rozčleněny do čtyř oddílů. Jednotlivé oddíly se zabývají osobními povinnostmi porodních babiček jejich chováním ve službě těhotných a rodiček, ošetřením dítěte a šestinedělky a povinnostmi porodních báb ve veřejných výkonech.[2]

5.2 Povolání porodní báby v 2. polovině 19. století

Porodní babičky pracovaly hlavně ve městech, která jimi byla přeplněna. Zato na vesnicích jich byl nedostatek. Sociální postavení porodních babiček bylo bídné. Za svoji profesi byly málo placeny. Porodní asistentky byly naprosto nezajištěné v nemoci a ve stáří a proto musely pracovat až do vysokého věku. O zlepšení finanční situace usilovaly také zakládáním podpůrných spolků a dalších organizací. Roku 1911 se uskutečnil mezinárodní sjezd porodních babiček. Tento sjezd vedl ke vzniku *Zemské jednoty porodních babiček*. Se vznikem ČSR svítá i naděje na zlepšení sociálního postavení babiček. Roku 1919 došlo ke sloučení spolků v Čechách a na Moravě a vznikla společný spolek *Ústřední jednota porodních asistentek* (ÚJPA). Na ministerstvo zdravotnictví téhož roku zasílá jednota návrh na zlepšení sociálního postavení. Porodní asistentky žádaly stabilní plat, zajištění starobního i invalidního pojištění, pozastavení výuky porodních asistentek a obnovení opakovacích kurzů. Spolky také bojovaly za zmírnění bídy matek a dětí.[13]

5.3 Časopisy pro porodní babičky

„ Dne 10. ledna 1907 vyšel v Brně poprvé měsíčník *Časopis porodních babiček* (ČPB), který vycházel pravidelně až do května roku 1919. Jedná se o odborný list porodních babiček pro Moravu, Čechy a Slezsko na podporu jejich zájmů. Vycházel každého 10 dne v měsíci. Redigoval ho Dr. František Pachner, asistent c.k. babické školy v Brně.“ (Vránová 2007, s. 82) Řada porodních asistentek aktivně pracovala v redakci. Svými příspěvky do časopisu přispívalo mnoho odborníků z řad ženských lékařů a porodníků. Jako příklad lze uvést Dr. Václava Rubešku. V časopise si porodní babičky sdělovaly své zkušenosti a případy z praxe, vyjadřovaly zde své názory a připomínky, které se týkaly převážně jejich tehdejšího postavení. Byl zde vymezen i prostor pro reklamu např. na umělou výživu pro kojence. Roku 1912 začala Zemská jednota porodních babiček vydávat časopis „*Věstník věnovaný zájmům porodních babiček*“ Jeho hlavním úkolem starat se o stavovskou organizaci, bojovat za lepší postavení a odbornými články osvěžit a udržet vědomosti porodních babiček. Po spojení spolků a vzniku Ústřední jednoty porodních asistentek začaly s vydáváním časopisu *Věstník*. Časopis sloužil zároveň také jako opakovací kurz, ve kterém byli publikovány odborné články z porodnictví, gynekologie a pediatrie. *Věstník* pokládal odborné otázky porodním babičkám a ty na ně odpovídaly. Po stanovené lhůtě lékař odbornou otázku zodpověděl a porodní babička se správnou odpovědí byla v časopise pochválena.[13]

5.4 Porodní asistentky ve 20. a 21. století

Ministerstvo zdravotnictví roku 1920 rozhodlo o nepokračování kurzů pro porodní babičky a pořádaly se jen opakovací kurzy pro praktikující porodní báby. Důvodem byl dostatek školených babiček. V roce 1928 se začal používat nový název porodní asistentka. Nakonec roku 1947 bylo studium prodlouženo na dva roky. Ve školním roce 1958/59 bylo zavedeno denní a dálkové dvouleté pomaturitní studium pro porodní asistentky. Název oboru byl roku 1965 přejmenován z porodní asistentky na ženskou sestru. Tento název přetrvával až roku 1993, kdy byl opět změněn na původní - porodní asistentka. Diplomovaná porodní asistentka vznikla ve školním roce 1995/1996 a výuka probíhala na vyšších zdravotnických školách jako tříleté studium. Výuka porodních asistentek na vysokých školách byla zahájena jako bakalářský stupeň vzdělání v roce 2001.[13]

6 MÉDIA

„Ze slova „medium“ je zřetelně patrný jeho původ. Vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel - tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje.“ (Jirák, Köpplová 2003, s. 16) Ve společnosti, která se vyznačuje vysokou pracovní specializací a individualizací, není možné získávat informace jen prostřednictvím osobních zkušeností. K informování jsou nezbytné další zdroje. Realita se medializuje a informace se přejímají z médií. Slouží k přenosu zájmových sdělení a jsou klíčový komunikačním kanálem moderní společnosti. Masmédia mají zásadní vliv na formování společenského povědomí a mínění. Nastolováním témat a mediální prezentací reality přisuzují zprostředkovaným událostem často větší důležitost, než skutečně mají. Tím, že propůjčují událostem celospolečenský význam, mají silný vliv na společenské procesy. Pochopení pravidel fungování masmédií, jejich stylu a motivace včetně způsobu práce lidí, kteří jsou s masmédií profesně úzce spojeni (novináři, vlastníci médií, specialisté PR a informačních zdrojů, politici) je předpokladem k tomu, abychom masmédiím porozuměli a současně je i dokázali efektivně využívat a nenechali se jimi zneužít.[3]

6.1 Masmédia

Masmédia zprostředkovávají aktuální zpravodajské, dokumentární, naučné a samozřejmě i zábavné informace ze světa a o světě kolem nás. Poskytují informace o světě, který je mimo náš fyzický nebo intelektuální dosah. I tak je mediální vykreslení reality spíše jen přefiltrovaným odrazem skutečnosti nebo jednou z variant. Novináři a vlastníci médií mají nezanedbatelný vliv na veřejné mínění, protože do značné míry regulují to, o čem lidé přemýšlejí, a to aktivním nastolováním témat, o kterých je podle nich třeba diskutovat a informovat, a která se objevují na stránkách novin a časopisů a na televizních obrazovkách. Média v podstatě naznačují, co je normální a co ne.[12]

6.2 Tištěná média

Čtenost tiskových médií je v poslední době značně ovlivněna používáním internetu, jehož nespornou výhodou je rychlost. Tištěná média se proto pravděpodobně začnou zaměřovat na bohatší zpracování témat. To je odlišné od rozhlasu, televize a internetu a umožní jim koexistovat s nimi na mediální scéně. V roce 2009 vychází v Česku přes pět

a půl tisíce titulů periodik. Je to značný mediální potenciál otevřený pro široké informační spektrum.[12]

6.2.1 Regionální a lokální tisk

Regionální a lokální tisk je díky své regionální kompetenci a přehledu v oblasti svého působení sotva nahraditelný, ani internet mu nemůže významněji konkurovat. Regionální noviny spojují navíc anonymitu dění ve světě se zcela konkrétní situací v regionu.

6.2.2 Časopisy pro širokou veřejnost a bulvár

Tyto média rovněž dokazují své specifické a sotva nahraditelné postavení na mediální scéně České republiky. Předností časopisů i bulváru je jejich schopnost spojovat informační témata se zábavou.

6.2.3 Odborné časopisy

Odborné časopisy posiluje kupodivu internet. Komunity sice diskutují na mnoha odborných webech, ale nakonec špičkové profesní vědění vychází právě z odborných časopisů.

6.2.4 Internetová periodika

Podle výzkumu české agentury Mediasearch z roku 2008 je nejčastěji sledovaným médiem za účelem zjištění zpráv internet. Internetová periodika se klasifikují z několika úhlů. Podle četnosti vycházení je dělíme u nás na pravidelná, nepravidelná či nepravá, jichž je na několik stovek. Zajímavější je členění podle způsobu vzniku. Noviny a časopisy jsou potom rozděleny do dvou velkých kategorií. První jsou periodika, která existují paralelně v tištěné a elektronické formě. Druhou tvoří ta, která existují pouze ve formě elektronické.

6.3 Rozhlas a televize

6.3.1 Rozhlas

Rozhlas se rovněž v soudobém mediálním světě proměňuje. Nabídka se rozšířila o nové digitální kanály. Klasické formy vysílání rozhlasu jsou na ústupu ve prospěch další programové různorodosti. Rádía jsou jako média více regionální než denní tisk.

Významnými znaky tohoto média jsou:

- poslechovost během celého dne s ranní kulminací,
- vnímání média při ostatních činnostech (jízda autem, domácí práce, zaměstnání),
- aktuálnost,
- cenová dostupnost reklamních časů.

6.3.2 Televize

Vývoj televize v ČR ovlivňuje v současnosti digitalizace a vznik nových celoplošných stanic. Veřejnoprávní televize je zaměřena na kvalitní, různorodé, programové skladbě, která zohledňuje menšinové žánry a programově se věnuje i společenským menšinám. Soukromá televize naproti tomu upřednostňuje zájmy většinového publika a je motivována čistě komerčními faktory. Většina privátních televizí je logicky zaměřena na zábavu, aby získala sledovanost, která je určující pro cenovou politiku televizního reklamního vysílání. Ve zpravodajství a publicistice nesou tyto stanice prvky bulváru. [3]

6.4 Mediální komunikace

Komunikační aktivity, jež iniciují nebo na nichž se podílejí masová média, mají svébytnou podobu danou povahou těchto médií a představují svérázný typ komunikace - mediální komunikaci. Pro média a mediální komunikaci jsou rozhodující tři aspekty, jak uvádí Jiráček a Köpplová (2003) :

1. Každé médium v sobě zahrnuje užití určitých technologií a současně je jejich užitím utvářeno (tedy výrobními postupy a technickými prostředky, s jejichž pomocí se komunikace fyzicky uskutečňuje).
2. Média mají současně postavení společenské instituce, což znamená, že mají vliv na iniciování, posilování či formování sociálních vztahů.
3. Média se podílejí na utváření kulturního prostředí (a to nejrůznějšími významovými strukturami, jež jsou zabudovány do mediálních technologií a organizací, a jejich užíváním, tedy produkováním významů).

6.4.1 Mediace

Podstatou jednání médií je tedy – jako v jakémkoli jiném typu mezilidské komunikace – zprostředkování, resp. mediace. Nejobecnější proces, při němž mezi dvě strany vstupuje prostředník, aby ovlivnil či zajistil vztah mezi nimi. Mediace je proces zvýznamňování, který dokáže vytvářet sociální skutečnosti nového druhu, odlišné společenským postavením od skutečností, jež se staly inspirací či materiálem pro mediaci. Média jsou mocné a autonomní instituce, které procesu mediace skutečně „dávají podobu“.[5]

6.4.2 Prostředky mediace

Některé prostředky mediace jsou všem typům médií společné – především snaha potlačovat podstatu anonymizující a jednosměrné mediální komunikace užíváním prostředků, které navozují představu, že se tato komunikace ve své podstatě výrazněji neliší od komunikace interpersonální. Tato snaha se projevuje např. v tendenci užívat profesionální zprostředkovatele (zpravodaje, komentátory, moderátory, baviče apod.) či ve snaze oslovovat publikum, a tím vzbuzovat představu, že se jedná o komunikaci do jisté míry interpersonální. Příjemci se tak dostává známé jméno, známá tvář i hlas – individualizovaný prvek, s nimiž je možné se identifikovat jako s partnerem. Veřejná známost nějaké osoby se může stát cenným prostředkem pro udržení či získání pozornosti publika.

6.5 Publikum

Slovo „publikum“ (původně latinský výraz pro veřejnost, stát či obec) zpravidla slouží pro kolektivní označení uživatelů nějakého média, či v širším slova příjemců nějakého obecně (veřejně) dostupného sdělení – ať je to divadelní představení, filmová projekce, fotbalový zápas, číslo časopisu, nebo rozhlasová stanice. „ Mediální publikum je tedy institucionálním kolektivním uživatelem či příjemcem nějakého sdělení produkovaného médii se všemi důsledky, které s sebou medializace sdělení nese.“(Jirák, Köpplová 2003, s. 87) Pro mediální publikum jsou charakteristické tyto rysy. Účastní se ať už na jednom místě nebo rozptýleně plánovaného a organizovaného sledování nějaké veřejně prováděné či obecně dostupné činnosti, která má světských charakter a může sloužit potěše, zábavě a poučení, a jedinec se součástí publika stává do značné míry dobrovolně a do značné míry sám rozhoduje o tom, čemu bude věnovat pozornost.[5]

6.5.1 Média a jednatlivec

Dnešní člověk aktivně vstupuje do procesu masové komunikace: vybírá si, prověřuje, odmítá a často s mediovanými obsahy nesouhlasí. Aby se jednatlivec mohl stát součástí publika, musí mít dostatečné vzdělání, aby mohl mediovaná sdělení dekodovat a interpretovat, musí disponovat časem, který by mohl s médii strávit, a musí být dostatečně ekonomicky silný, aby si mohl k médiím zjednat přístup. „Vliv na přijetí informace individuem nemá toliko její vlastní obsah, ale i to, jakým způsobem je interpretována, dekodována. Stejná informace tak může být konkrétními jednatlivci vnímána různě, což je důsledkem jejich vlastní zkušenosti nebo vzdělání. Vliv má i individuální emociální charakteristika jedince. Sdělení tedy nemají pevný význam, protože každý reaguje jinak.“ (Jirák, Köpplová, s. 110)

6.6 Vztah publika a média

Ve vztahu mezi médii a publikem jsou média vždy chápána jako silnější partner. V řešení vztahu mezi publikem a médii je možné vysledovat dva výrazně odlišné přístupy založené na odlišném vnímání role publika v mediální komunikaci.[5]

6.6.1 Koncepce pasivního publika

Pasivní publikum je vnímáno a líčeno jako bezbranné vůči obsahu mediálních sdělení. Publikum je pasivní v percepci mediovaných sdělení, je v podstatě vydáno médiím na milost a pouze reaguje na podněty přicházející z médií.

6.6.2 Koncepce aktivního publika

Rozdílný přístup představuje koncepce, která považuje publikum za aktivní činitel mediální komunikace, jež si sdělení z nabídky sám vybírá a nakládá s nimi podle vlastního uvážení. Aktivní publikum si mediální obsah filtruje, vybírá si ten obsah, který ho oslovuje a ostatní ignoruje. Aktivnímu publiku je přisuzována schopnost dekodování, respektive vlastní interpretace ideologicky zakódovaného mediálního obsahu a to na základě zkušeností, vzdělání, přístupu k alternativním zdrojům informací a dalších psychologických a sociálně – kulturních faktorů. [5]

6.6.3 Teorie o závislosti publika na médiích

Sandra Bull Rokeach a Melwin De Fleur podrobili kritickému zkoumání vztah médií a publika, která vychází z představy, že závislost publika na médiích plyne z toho, že média vůči svým uživatelům plní některé nezastupitelné a pro publikem důležité funkce:

1. média řeší nejednoznačnost a odstraňují nejistotu (zuzují škálu výkladu jednotlivých situací),
2. formulují postoje,
3. nastolují témata,
4. rozšiřují soustavu „pravd“, o jejichž platnosti jsou lidé přesvědčeni, a
5. tím, že předvádějí hodnotové střety, objasňují platnost hodnot ve společnosti

Autoři přitom připomínají, že média jsou schopna publikum aktivovat, ale také deaktivovat. Čím jednodušší jsou informace, které média nabízejí, tím pravděpodobnější je, že média ovlivní myšlení, postoje a chování člověka.[5]

6.7 Vliv médií

Média mají významný dopad na jednotlivce i společnost. Ovlivňují chování, postoje či názory jedinců dále mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl (a tím i zdraví), ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl. „A také že mohou posilovat i ohrožovat stabilitu společnosti, podporovat nebo naopak brzdit společenské změny od změn strukturních po technologické inovace.“ (Jirák, Köpplová 2003, s. 151)

6.7.1 Účinky masových médií

S problematikou studia účinků masových médií je spojeno několik klíčových pojmů, které popisují a vysvětlují jevy spojené s jejich fungováním:

- nastolováním témat (agenda setting),
- gate keeping

- morální panika, zesílení problematické zkušenosti,
- spirála mlčení

6.7.2 Nastolování témat (agenda setting)

Média propůjčují výběrem konkrétních událostí libovolným tématům společenský význam a určují, o čem lidé přemýšlejí. Daná témata se tak stávají skutečností pro celou společnost. I jinak běžná událost, banalita dostává zvláštní význam, pokud se stane předmětem zájmu novinářů a jejich prostřednictvím pak i částí obsahu elektronických a tištěných médií. Zájem novinářů často plyne z momentálního nedostatku lepších témat nebo z nepřesné znalosti povahy věci. Drobný incident tak okamžitě nabývá na významu, přestože se ve skutečnosti může jeho reálný význam blížit nule.

6.7.3 Gate keeping

Vlastní proces výběru zpráv, událostí, nejčastěji na základě jejich „zpravodajské hodnoty“, charakterizuje tzv. gate keeping.

6.7.4 Morální panika, zesílení problematické zkušenosti

Představuje jiný pohled na problematiku nastolování témat. Média projevují tendenci informovat o problematických skutečnostech, které nás znepokojují. Toto znepokojení je většinou podstatně vyšší než statická četnost a reálná nebezpečnost zmíněných jevů. Je třeba říci, že informováním o problematických skutečnostech a nastolováním těchto témat média v některých případech přispívají k posílení veřejné kontroly, a tak v jistém okamžiku plní celospolečensky prospěšnou regulační funkci.

6.7.5 Spirála mlčení

Spirála mlčení, tak jak ji pevně definovala v sedmdesátých letech dvacátého století německá specialistka na problematiku veřejného mínění Elizabeth Noelle – Neumann, popisuje skutečnost, kdy lidé nejsou ochotni vyjadřovat svoje postoje, pokud cítí, že nejsou totožné nebo podobné postojům, které převažují ve společnosti nebo v jejich okolí (škola, zaměstnání) Právě masová média určují mediální konstrukcí reality podobu převažujících postojů ve společnosti. Lidé se nechtějí izolovat, sledují nálady ve svém okolí. Ten, kdo cítí, že jeho názor je menšinový, volí mlčení. Ti, kdo jsou slyšet, působí

silnější, než skutečně jsou. Naopak ti, kteří volí mlčení, se mohou zdát podstatně slabší, než jsou ve skutečnosti.[3]

6.8 Dopad a účinek médií

Jak uvádí Jirák a Köpplová tyto synonyma označují předpokládané či pozorované důsledky působení médií. Dopad médií je zřetelně pojem nejobecnější a zahrnuje v sobě jak vlivy, tak účinky médií. Vliv častěji označuje dlouhodobější, trvalejší působení médií, a to působení jak nabízených obsahů, tak samé existence médií, účinek médií odkazuje častěji ke specifické reakci na určité typy nabízených obsahů. Mezi konzumaci vlastního mediálního sdělení a pozorovaný účinek totiž vstupuje celá řada dalších faktorů, které není možné spolehlivě eliminovat – příjemce sdělení není „tabula rasa“, ale vstupuje do interakce s médiem poznamenán předchozí zkušeností, očekáváním, momentálním rozpoložením apod. V záplavě teorií, hypotéz i pouhých domněnek o dopadech médií je možné vysledovat některé trvalejší obecné parametry, podle nichž lze možno charakterizovat jednotlivé typy účinků. Významnou roli hraje časový rozměr sledovaného dopadu, tedy jeho bezprostřednost a krátkodobost či naopak postupné prosazování a trvání v čase, dále otázka, zda účinek je vyvolán přímo nějakým podnětem z médií, či zda ho zprostředkoval někdo další, popř. zda se na zjištěné změně projeví nějaké další vlivy, a konečně záměrnost či nezáměrnost vyvolaného účinku.[5]

6.8.1 Typy předpokládaného dopadu médií

Média mají potencionálně silný dopad, který se děje takřikajíc z jejich iniciativy, tedy z iniciativy podavatele. Média produkují nějaké obsahy v jistém rytmu za určitých okolností, a tímto svým počínáním zcela jistě vyvolávají určité účinky – tedy ovlivňují, kultivují publikum, příjemce.

6.8.2 Kultivační a etnografický přístup

Podle této představy nepůsobí jen média na publikum, ale také publikum na média a fakticky publikum samo na sebe prostřednictvím médií (a naopak média prostřednictvím publika sama na sebe). Je tedy zřejmé, že ve vztahu mezi médii a společností jde o vztah vzájemného ovlivňování. Důraz na interakci může vést ke zjištění, že média sice sama o sobě nezpůsobují posuny v postojích, chování či emocionálním rozpoložení, ale že je

mohou potvrzovat (jako společenská instituce takřkajíc „autorizovat“ jako platné) posilovat či oslabovat, nebo dokonce zpochybňovat. „Etnografický pohled se pohybuje v myšlenkovém rámci interaktivního vztahu mezi médii a jejich uživateli a zaznamenává změny týkající se jednotlivců či společnosti vykládá jako výsledek vzájemně provázaných aktivit. S výjimkou prvotních pokusů o formulování tohoto vztahu převládá ale všeobecná shoda o tom, že ve vztahu mezi médii a publikem nepanuje rovnost.“ (Jirák, Köpplová 2003, s. 172) Ať už uvažujeme v rámci kultivační či etnografické perspektivisty, přece jen mají tyto dvě perspektivy jedno společné: snaží se rozpoznat podíl médií na daném stavu společnosti či rozpoložení jednotlivce a snaží se pojmenovat změny, které se v postojích jednotlivců i stavu společnosti odehrávají. Podstatou záměrného působení na uživatele je přesvědčováním, manipulováním či sugerováním dosáhnout nějaké stanovené změny v jeho postojích či chování, a to v nejrůznějších oblastech veřejného i soukromého života.[5]

6.8.3 Povaha účinku médií

V jednotlivých představách o možných účincích médií se rozlišuje i povaha reakce, kterou účast v procesu mediální komunikace u publika vyvolala. Rozlišuje se zpravidla šestero účinků (Potter, 1998, s. 261n.):

- Kognitivní účinky označují schopnost médií nabízet podněty, jež je možné se naučit. Média nabízejí svým uživatelům řadu představ a poznatků, které je možné si zapamatovat a později vybavit a využít.
- Představy o vlivu médií na postoje vycházejí z předpokladu, že média jsou schopna obsahy, které nabízejí, vytvářet a formátovat názory, postoje a přesvědčení svých uživatelů.
- Citové účinky vycházejí z empiricky zjistitelné skutečnosti, že média mohou vyvolat různě silné citové odezvy, od slabších, jako je smutek, nostalgie, nuda, po silnější, jako je strach, zuřivost nebo slast.
- Média ovšem mohou vyvolat i mimovolné fyziologické reakce lidského organismu. Například napínavý příběh s tajemstvím, příběh, ve kterém rozhoduje rychlost a špatné rozhodnutí se může stát hrdinovi osudovým, prokazatelně vede k dočasnému zvýšení krevního tlaku a ke zrychlení srdečního tepu.

- Často se uvažuje o tom, jaký vliv mají média na zjevné chování členů publika. Vystavení se určitému mediálnímu obsahu může zřejmě podpořit (za jistých okolností snad i vyvolat) změnu ve spotřebitelském chování (podnět z médií, zpravidla v podobě otevřené či skryté reklamy, může podpořit potřebu určitého zboží či služby) stejně jako v komunikačním chování (zhlédnutí pořad či přečtený text se může stát konverzačním tématem).
- Hodnocení účinku médií z hlediska jejich vztahu k hodnotám dané společnosti, tedy to, zda jsou konstruktivní či destruktivní, zda podporují hodnoty považované danou společností za pozitivní (vzdělání, úctu ke starším, úspěch dosažený poctivým jednáním) či zda tyto hodnoty zpochybňují nebo dokonce podporují hodnoty považované za negativní (bezohledné sebeprosazování, násilné řešení konfliktů).[5]

6.8.4 Pozorované účinky médií

Mezi předpokládané či pozorované účinky médií, pro něž lze najít spíše silnější oporu ve zkoumání komunikace, patří např. tyto (uvádíme pouze na ukázkou některé často připomínané účinky ve snaze ilustrovat, o jak rozsáhlou oblast se jedná):

- *Zesilující účinek*: tím, že média věnují nějakému tématu zvýšenou pozornost, zvyšují v krátkodobém (výjimečně střednědobém) horizontu jeho důležitost.
- *Potvrzující účinek*: Pokud média potvrdí něco, o čem se člověk pouze domnívá, že to tak je, přijme to dotyčný jako pravdu.
- *Zpětný účinek*: Média svou přítomností na místě nějaké události mohou průběh této události ovlivnit.
- *Nastolování agendy (agenda setting)*: Média ovlivňují to, o čem lidé přemýšlejí, a do jisté míry také to, jak o tom uvažují tím, že některá témata zařazují do svých obsahů, a jiná nikoli, že tato témata „rámuje“, tj. různými prostředky (např. řazením zpráv) signalizují pořadí jejich důležitosti a dalšími prostředky (především signály preferovaného čtení) signalizují jejich možnou interpretaci.
- *Lavinový účinek*: S nastolováním agendy úzce souvisí zjištění, že média mohou výběrem a uspořádáním sdělení (např. zpravodajstvím) vytvořit falešnou představu

o realitě a že tato falešná – leč akceptovaná – představa pak následně ovlivní postoje recipientů ke skutečnosti.

Média jako významné společenské instituce vstupují ovšem do interakce i s dalšími institucemi a ovlivňují je. Často se uvažuje především o vlivu médií na celou společnost, na politiku, někdy též o jejich působení na rodinu, vzdělání či sport.[5]

7 PUBLIC RELATIONS

Civilizace třetího tisíciletí se začíná vyvíjet do zcela nových poloh, v nichž rozhodují postoje veřejnosti a její mínění. Své představy o budoucnosti musí společenské, politické a hospodářské elity prosazovat daleko intenzivněji – přikazovat veřejnosti a manipulovat s ní již není tak snadné. Je nutné získávat její souhlas, dosáhnout příznivého přijetí idejí a produktů, tedy v mnoha aspektech sblížovat postoje lidí. To si však vyžaduje optimální oboustrannou komunikaci mezi organizacemi a veřejností, nutnost pracovat s ní a vytvářet k ní dobré vztahy.[12]

„Public relations jsou sociálněkomunikační aktivitou. Jejím prostřednictvím organizace působí na vnitřní i vnější veřejnost se záměrem vytvářet a udržovat s ní pozitivní vztahy a dosáhnout tak mezi oběma vzájemného porozumění a důvěry. Public relations organizace se také uplatňují jako nástroj jejího managementu.“(Svoboda 2009, s. 17)

7.1 Veřejné mínění

Souvislost veřejného mínění s public relations je zásadní. PR usilují o přízeň veřejného mínění, přičemž využívají všech možných informací o jeho působení ve skupinách veřejnosti.

Některé hlavní rysy a vztahy veřejného mínění:

- Veřejné mínění odráží současné názory, postoje i nálady veřejnosti.
- Veřejné mínění nelze považovat za přesné rozumové mínění.
- Veřejné mínění obsahuje vždy prvky subjektivnosti, přibližnosti a dojmovitosti.
- Veřejné mínění je dáno společenským zájmům, znalostmi a tradicemi.
- Veřejné mínění se vytváří jen k významným podnětům (jevům, názorům, osobnostem či událostem)
- Veřejné mínění je ovlivnitelné mnoha způsoby: projevy politiků, demagogů, každodenním působením tzv. názorových vůdců (opinion leaders) a zejména masmédií.[12]

7.2 Image

K tomu, aby PR ve veřejnosti uspěly, se subjekty snaží o sobě vytvářet pozitivní obraz představu, čili image. Image představuje cíl snažení public relations určitého subjektu - organizace. J. Vysekalová popisuje celkem deset tezí, které objasňují složitost utváření a fungování fenoménu image. Mimo jiné uvádí:

- Image se skládá z objektivních a subjektivních, správných i nesprávných představ, postojů, zkušeností jednotlivce či určité skupiny lidí o určitém předmětu mínění.
- Image je výsledkem výměny názorů mezi jednotlivcem a společností, uskutečňované často v konfliktní situaci (jednotlivec se nachází při rozhodování pod určitým tlakem).
- Image je komplexní, vícedimenzionální strukturovaný systém. Je výrazný a plastický.
- Image prochází vývojem a jeho vývojové stupně lze charakterizovat.
- Image působí na názory a chování lidí. Podstatným způsobem je ovlivňuje. Je určitým nositelem informací, a proto také představuje pro jednotlivce určitou koncepci jeho orientace.[12]

7.3 Corpora identity

V podstatě jde o koncipování vlastní dlouhodobější filozofie organizace či subjektu, tj. o formování dlouhodobější vize s trvalejší jistotou v daných proměnlivých podmínkách. Nejde přitom o to, vizi jen koncipovat, ale především realizovat - a zároveň podchytit a ovlivnit všechny faktory, které image organizace formují.[12]

8 MEDIÁLNÍ ANALÝZA

Mediální analýza je strukturovaným a přehledným rozbořem toho, jaký obraz vytvářejí média o sledovaném subjektu či problematice ve stanoveném časovém úseku. Rozebírá z různých hledisek chování médií vůči předmětu analýzy. Mapuje obsahovou, tematickou a časovou strukturu mediální prezentace určitého subjektu během stanoveného období na zvoleném vzorku médií. Subjektem analýzy může být ekonomický subjekt, nějaká událost, osoba či místo. Mediální analýza odhalí hlubší souvislosti, upozorní na vývojové trendy, potvrdí či vyvrátí hypotézy, poskytuje informace kvantitativního i kvalitativního charakteru, usnadní strategické rozhodování.[14]

8.1 Mediální obraz

Předmětem mediální analýzy je mediální obraz sledovaného subjektu (instituce, osobnosti) nebo tématu. Je to souhrnné označení pro celkové vyznění zpráv, které o subjektu nebo události uveřejnila média. Celkový mediální obraz se může skládat z takových dílčích ukazatelů, jako jsou počet zpráv, jejich hodnotové vyznění, rozložení zpráv v čase a v různých typech médií, struktura dílčích témat či kauz atd. Mediální obraz bývá považován za důležitý nástroj, podle něhož lze hodnotit, jakou odezvu mají v médiích aktivity sledovaného subjektu. [14]

8.2 Cíle mediální analýzy

Cílem mediální analýzy je utřídit a zpřehlednit informace z médií, upozornit na trendy a souvislosti, porovnat četnost zveřejněných příspěvků s konkurencí. Mediální analýza může poskytnout informaci o tom, zda je subjekt v médiích prezentován spíše v pozitivním, neutrálním nebo negativním duchu. Jejím prostřednictvím lze vytipovat skutečnosti, které negativně ovlivňují obraz subjektu či jej naopak vylepšují. Z dlouhodobějšího hlediska pak lze i vypořadovat postoj jednotlivých médií ke sledovanému subjektu či tématu.[14]

8.3 Sémantický diferenciál

K afektivně zaměřenému sémantickému diferenciálu můžeme říci, že se jedná o metodu, jejíž princip spočívá v zachycení subjektivních pocitů a domněnek a ty se snaží následně interpretovat na objektivní bázi. Získání potřebných údajů se zakládá na spontánním hodnocení zkoumaného objektu respondenty.

Sémantický diferenciál hodnotí zkoumaný objekt pomocí různých položek (Items), přičemž využívá bipolární rating stupnici (v českých podmínkách doporučujeme stupnici (1 až 5), přičemž 1 znamená pozitivní vnímání a 5 naopak negativní. Na protilehlých pólech stupnice se nacházejí evaluační položky. Tyto položky tvoří antonyma adjektiv, které vytváří základní dichotomický sémantický diferenciál (např. čistý-špinavý, starý-nový, solidní-nesolidní). Spontánní hodnocení jednotlivých položek respondenty je kvantifikováno a výsledný průměr jednotlivých dichotomických párů propojíme pro lepší grafické vyjádření a srozumitelnost vertikální spojnici.[15]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části bakalářské práce se věnuji průzkumnému šetření za účelem získání informací, týkajících se mediálního obrazu profese porodní asistentky a porodnictví.

9.1 Metoda výzkumu

K vyhodnocení získaných dat jsem použila metodu mediální analýzy. Mediální analýzu jsem zaměřila na fyzický rozbor článků, kde jsem pečlivě prozkoumala všechny články, které se ve vybraných tištěných médiích vyskytovaly. Dále jsem vyčlenila příspěvky, jejichž obsah se dotýkal profese a osobnosti porodní asistentka a oboru porodnictví. Výzkumným vzorkem byla média, která jsem shromažďovala od října 2009 do prosince 2009. Jedná se o deník Mladá Fronta Dnes, odborný časopis Sestra a lifestyle časopis Miminko. Získaná data byla hodnocena podle čtyř kritérií, která jsem si stanovila. Jako kritérium číslo 1 jsem zvolila umístění článku. Zaměřila jsem se na strategii umístění stran, ve kterých se vyskytovaly zkoumané články a také na prostor, jež byl článkům věnován. Kritérium číslo 2 zkoumá titulek článku. V tomto kritériu jsem hodnotila výskyt slova porodní asistentka a porodnictví v titulku článku. Další kritérium číslo 3 se zabývá vyzněním článku. Jedná se o hodnocení článku ve smyslu pozitivního neutrálního nebo negativního vyznění obsahu článku. Poslední kritérium číslo 4 se orientuje na tematické zaměření článku. To znamená na obsah článků, jakým směrem se orientovaly a jaká témata se nejčastěji vyskytovala. Tyto kritéria jsem okomentovala slovně. Dále jsem vyhodnotila jednotlivá kritéria pomocí sémantického diferenciálu. Toto škálového hodnocení jsem v každém zkoumaném médiu zhodnotila za sledované 3 měsíce pomocí tabulky. Jako hodnotící škálu jsem si zvolila stupnici - 2 až 2, kde - 2 představuje negativní hodnocení a 2 pozitivní. Číslo 0 na hodnotící škále značí neutrální vyznění. Každé hodnocené médium jsem rozpracovala vždy do dvou tabulek. V první tabulce jsem v hodnotící škále roztřídila počet vybraných článků, které byly ohodnoceny dle stanovených kritérií. Druhá tabulka svým grafickým znázorněním vyhodnocuje celkové ladění jednotlivých vybraných médií.

9.2 Cíl výzkumu

Snahou mediální analýzy je zjistit aktuální fakta, která poukazují na medializaci profese porodní asistentky a porodnictví.

9.3 Stanovené cíle a hypotézy

Dle nastudované literatury byl stanoven následující cíl a formulovány tyto hypotézy:

Cíl 1: Zjistit pohled médií na profesi porodní asistentky a porodnictví

H1: Předpokládám, že deník MF DNES publikuje nedostatek informací o profesi porodní asistentky a porodnictví.

H2: Domnívám se, že odborný časopis SESTRA poskytuje v dostatečné míře příspěvky o profesi porodní asistentky a oboru porodnictví.

H3: Předpokládám, že lifestyleový časopis MIMINKO nabízí články z profese porodní asistentky a porodnictví.

10 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Vybrané články jsou zpracovány slovním hodnocením jednotlivých médií a doplněny tabulkami s hodnotící škálou.

10.1 Sestra

Odborný měsíčník pro sestry a ostatní nelékařské pracovníky. Měsíčník SESTRA určený sestřám, porodním asistentkám, ergoterapeutům, fyzioterapeutům, radiologickým asistentům, zdravotním laborantům, zdravotně-sociálním pracovníkům a ostatním nelékařským zdravotnickým pracovníkům má dlouholetou tradici. Čtenáři se s tímto odborným titulem setkávají již sedmnáctým rokem a je pro ně zárukou kvalitních informací, které následně uplatňují nejen v praxi, ale i v rámci dalšího celoživotního vzdělávání. SESTRA přináší pravidelné rubriky a tematické sešity zahrnující množství článků z teorie i praxe ošetrovatelství, etiky, komunikace, managementu, psychologie, práva apod. Nedílnou součástí odborného měsíčníku SESTRA jsou také oborově zaměřené přílohy a tradiční přílohy Sestra roku, Kalendář vzdělávacích akcí. Počet stran časopisu SESTRA je 80. Časopis je distribuován pomocí předplatného nebo prostřednictvím zdravotnických zařízení. Cena časopisu pro předplatitele je 55 Kč. Měsíčník SESTRA je dostupný i v elektronické podobě pro předplatitele na stránkách www.zdn.cz/archiv/sestra.

[20]

10.1.1 Analýza

V časopise *Sestra* vyšly ve sledovaném období od října do prosince 2009 čtyři články, které byly umístěny vždy v polovině časopisu. V časopise byly příspěvky zařazeny do sekce *obory – Gynekologie a porodnictví*. Což pokládám za pozitivní jev. Titulky článků zněly: *Asistovaná reprodukce v léčbě neplodnosti*, *Onemocnění GIT v těhotenství*, *Bonding neboli děti chtějí být připoutány k matkám*, *Inkontinence a těhotenství*, které hodnotím negativně z hlediska kritéria číslo 2. V titulku se objevuje hodnotící faktor porodnictví. To lze považovat za splnění kritéria titulek článku. V žádném z titulků se nevyskytoval název porodní asistentka. Témata příspěvků se dotýkala nejružnějších onemocnění v těhotenství a byl jim věnován jen malý prostor. Jako nejvíce přínosný pro porodní asistentky se mi jevil článek z oblasti psychologie *Bonding neboli děti chtějí být připoutány k matkám*. S ohledem na zaměření časopisu a jeho cílovou skupinu, byly příspěvky kvalitně a odborně zpracovány odborníky z řad nelékařských zdravotnických pracovníků. Velmi mě překvapilo, že ani jeden z článků nepublikovala porodní asistentka. Celkově odborný časopis působí jako velmi vhodný pro cílovou skupinu, které je určen, ale pro porodní asistentky nabízí jen omezené spektrum informací. I samotná aktivita porodních asistentek ve sledovaném období se jeví jako nedostatečná.

Dle sémantického diferenciálu a stanovených kritérií jsem zhodnotila:

- Umístění článku se ve všech případech objevovalo na stupnici s číslem 0, z čehož vyplývá neutrální hodnocení.
- V titulku článku byl v jednom případě dán prostor slovu porodnictví. Jinak nebylo kritérium číslo 2 splněno.
- Tematicky jsem články z hlediska sémantického diferenciálu hodnotila spíše neutrálně.
- Vyznění článků se ve všech příspěvcích pohybovalo na stupnici v pozitivních hodnotách.
- *Vybraný článek z odborného časopisu SESTRA č. 11/2009 uvádím v příloze P I.*

Tabulka č. 1 hodnocení SESTRA 10 – 12 /2009

SESTRA	-2	-1	0	1	2
Umístění článku			3		
Titulek článku	2	1			
Tematické zaměření			3		
Vyznění článku			1	2	

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

Tabulka č. 2 grafické znázornění výsledku

SESTRA	-2	-1	0	1	2
Umístění článku			✘		
Titulek článku	✘				
Tematické zaměření			✘		
Vyznění článku				✘	

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

10.2 Miminko

Měsíčník pro maminky s miminky. Časopis je určen těhotným ženám a matkám do 3 let. Obsah časopisu je věnován výchově, psychologii, zkušenostem maminek a batolatům. Dále se objevují rubriky s dotazy pro odborníky z oblasti gynekologie, porodnictví a péče o dítě. Časopis Miminko obsahuje 80 stran. Je rozdělen na čtyři části. První část se zabývá radami pro těhotné, výživou v těhotenství, poradnou pro těhotné a péčí o tělo v těhotenství. Sekce porod nabízí rady porodní asistentky, návštěvy porodnic a můj porod – příběhy maminek. Další část časopisu se zaměřuje na šestinedělí. Probírá první týdny s miminkem, kojení. Nabízí témata zdravá žena a poradnu pro šestinedělky. Tematický sešit péče o dítě obsahuje domácího lékaře, výchovu a psychologii, dětské zdraví, poradnu i případy z ordinace pediatra. V poslední části se objevují sekce zdravé jídlo pro batole, recepty pro celou rodinu, tělesný a duševní vývoj a novinky pro maminky. Pravidelně se vyskytuje i první pomoc v kuchyni, bazárek, gynekologická encyklopedie, příběh našeho manželství a stránky pro tatínky. Ve vydavatelství vychází ročně pět speciálů časopisu MIMINKO – První krok za krokem, Výživa batolat, Zdravé batole, Nejkrásnější čekání a Cvičení v těhotenství. Jedná se o separativní časopisy, které mají knižní úpravu a tvoří samostatnou edici. Časopis Miminko a všechny speciály, se kromě předplatného distribuují v běžné distribuční síti novinových stánků včetně obchodních řetězců. Je možné si jej také předplatit. Cena časopisu MIMINKO je 33 Kč. Část nákladu je distribuována ke čtenářkám přímo do gynekologických ambulancí, porodnic a prostřednictvím internetových obchodů s dětským a kojeneckým zbožím. Měsíčník MIMINKO má i své internetové stránky www.casopis-miminko.cz. [18]

10.2.1 Analýza

V měsíčníku *Miminko* jsem během mého výzkumu zaznamenala tři články v časovém období říjen až prosinec 2009. Tyto články byly vždy umístěny na stranách 40 až 41 ze 130 stran. V časopise tedy zaujímaly přední místa. V každém čísle *Miminka* byl umístěn jeden článek v sekci *Porod*. Příspěvků byly vždy věnovány dvě stránky. Titulek článků v sobě pokaždé obsahoval slovo *porodní asistentka*. Názvy článků byly pojmenovány: *Rady porodní asistentky – Porodní plány*, *Porod koncem pánevním*, *Jak poznat, že porod začíná?* Kritérium číslo 2 v časopise *Miminko* lze považovat za splněné. Články byly zpracovány tematicky velmi precizně. Autorky příspěvků byly porodní asistentky, které radily těhotným ženám na zvolené téma. Články byly formulovány do otázek a odpovědí. Porodní asistentky zde vystupovaly jako průvodkyně těhotných žen. Promítaly se zde také názory porodních asistentek na jednotlivá témata. Informace v článku byly zpracovány srozumitelně a jednoduše, tak aby byly čtenářkami správně pochopeny. Vyznění článků hodnotím velmi kladně ve všech třech případech.

Dle sémantického diferenciálu a stanovených kritérií jsem vyhodnotila:

- Umístění všech třech příspěvků v časopise *MIMINKO* jsem obodovala na hodnotící škále číslem 1, což pokládám za kladné hodnocení.
- Titulek v každém článku obsahoval slovo *porodní asistentka*, proto jsem na hodnotící škále zvolila číslo 2 jako nejlepší hodnocení.
- Témata příspěvků také získala na hodnotící škále pouze číslo 2, která vyjadřuje vysokou kvalitu zvolených informací.
- Vyznění článků se na hodnotící škále vyskytovalo také pod číslem 2, což je pozitivní ohodnocení.
- *Vybraný článek z lifestylevého časopisu MIMINKO říjen 2009 uvádím v příloze P II.*

Tabulka č. 3 hodnocení MIMINKO 10 – 12/2009

MIMINKO	-2	-1	0	1	2
Umístění článku				3	
Titulek článku					3
Tematické zaměření					3
Vyznění článku				3	

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

Tabulka č. 4 grafické znázornění výsledku

MIMINKO	-2	-1	0	1	2
Umístění článku				✘	
Titulek článku					✘
Tematické zaměření					✘
Vyznění článku				✘	

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

10.3 MF Dnes

MF DNES je nejčtenější seriózní deník s více než milionem čtenářů. Díky tak silnému postavení jde o každého čtvrtého čtenáře ze všech zpravodajských i bulvárních deníků. Cílem listu je podávat pravdivý a plnohodnotný obraz o světě, ve kterém žijí. Součástí tohoto obrazu musí být aktuální a kvalitní zpravodajství, stejně jako užitečné servisní informace či oddechové čtení ve specializovaných přílohách.

MF DNES vychází každý den ve 14 regionálních vydáních. V pondělí vychází MF DNES s vkládaným magazínem ONA DNES, ve čtvrtek je přiložen Magazín DNES+TV, čtyřikrát ročně vychází v celostátním vydání MF DNES magazín Bydlení s pěti všitými regionálně mutovanými tematickými přílohami. Vychází denně kromě nedělí a svátků. Největší rozsah má ve víkendovém vydání. Základní čtyři sešity nabízejí pravidelně zhruba 40 stran informací, inzerce, analýz, komentářů, publicistiky, a dalších tiskových produktů. První sešit obsahuje domácí a zahraniční zpravodajství, komentáře a názory. Druhý sešit přináší informace z ekonomiky. Třetí sešit je věnován sportu, společnosti a kultuře a čtvrtý sešit přináší kromě televizního programu i regionální zpravodajství. Čtvrtý sešit proto vychází ve čtrnácti regionálních mutacích a to: Praha, Středočeská, Ústecká, Liberecká, Plzeňská, Karlovarská, Jihočeská, Královéhradecká, Pardubická, Vysočina, Moravskoslezská, Jihomoravská + Brno, Olomoucká a Zlínská mutace. Co se týče jednotlivých rubrik, MF DNES jich má velké množství, ať už pravidelných, vycházejících denně, nebo proměnlivých, vycházejících ve specializovaných přílohách či v konkrétních dnech. MF DNES je nejčtenějším deníkem mezi vzdělanými lidmi, v domácnostech z nejvyšší socioekonomické skupiny, mezi čtenáři s vedoucím postavením, mezi čtenáři s rozhodovací pravomocí, mezi manažery a podnikateli. Mezi pravidelnými čtenáři MF DNES jsou ve srovnání s celou populací ČR více zastoupeni lidé ve věkových skupinách od 20-59 let tj. v produktivním věku. MF DNES také nabízí elektronickou verzi a to portál www.idnes.cz. [17]

10.3.1 Analýza MF DNES - říjen 2009

Z říjnové MF DNES jsem vybrala deset článků, které se týkaly profese porodní asistentky a porodnictví. Příspěvky byly rovnoměrně rozmístěny ve všech čtyřech sešitech. Jeden článek se objevil i na titulní straně. Nejvíce článků se vyskytlo v sešitu Východní Morava, dále v sešitu zprávy Z domova a příloze Peníze. Názvy příspěvků byly: *Na ulici leželo v igelitce právě narozené dítě, Rok 2060. Muži jsou neplodní, Pavilón nemocnice se stal učebnou, Matka chce zpátky dítě z babyboxu, Rok 2010: nižší mateřská, nemocenská, ošetřovné, Mít či nemít dítě? Tak se ptají politici, 10 otázek a odpovědí o mateřské, V Meziříčí se narodilo zubaté děvčátko, Z pavilónu číslo jedna je posluchárna, Odškodnění za nechtěné dítě: 40 tisíc korun.* V titulku článku se ani jednou neobjevilo slovo porodní asistentka ani porodnictví. Jen ve dvou příspěvcích se v textu psalo o studiu oboru porodní asistentka. Témata článků byla různorodá. Nejvíce se mluvilo o narozených dětech. Texty byly většinou zprávy, které informovaly o významných událostech. Další informace se týkaly finanční situace matek a soudního sporu. Dva články se dotýkaly oblasti PR a propagovaly novu budovu UTB pro porodní asistentky a všeobecné sestry. Příspěvky byly kvalitně a přehledně zpracovány. Informace, které články podávaly, působily negativním dojmem. I přesto se vyskytly články s pozitivním laděním.

Dle sémantického diferenciálu a stanovených kritérií jsem zjistila:

- Čtyři články se v umístění vyskytly v pozitivních hodnotách pod číslem 1. Další dva články zaujímaly neutrální hodnocení. Zbytek příspěvku byl z hlediska kritéria č. 1 hodnocen záporně.
- V titulcích článků neobstálo osm příspěvků. Pouze dva příspěvky byly neutrálně ohodnoceny.
- Tematickým zaměřením většina článků poskytovala negativní informace. Jen ve třech případech působily příspěvky kladným dojmem.
- Vyznění článků bylo v pěti příspěvcích negativní, jednou se objevilo neutrální hodnocení. Pouze tři příspěvky vyznívaly pozitivně.
- *Vybraný příspěvek z říjnového čísla MF DNES pátek 23. října 2009, XX/248 uvádím v příloze P III.*

Tabulka č. 5 hodnocení MF DNES říjen 2009

MF DNES X	-2	-1	0	1	2
Umístění článku	3	1	2	4	
Titulek článku	8			2	
Tematické zaměření	2	4	1	2	1
Vyznění článku	1	5		1	3

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

Tabulka č. 6 grafické znázornění výsledku

MF DNES X	-2	-1	0	1	2
Umístění článku				✘	
Titulek článku	✘				
Tematické zaměření		✘			
Vyznění článku		✘			

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

10.3.2 Analýza MF DNES – listopad 2009

Z listopadových vydání MF DNES jsem získala pět článků. Nejvíce příspěvků bylo umístěno ve třetím sešitě. Tudíž největší výskyt článků byl v příloze Východní Morava. Jeden z příspěvků byl situován na titulní straně. Titulky článků zněly: *Nedonošených miminek se v České Republice rodí stále více, Přepište kalendář, žádají rodiče Tobiášů a Matyášů, Chyba u porodu? Ne, rozhodl soud. Miminko se zoubky překvapilo porodníky, Být porodníkem? Ne, děkuji.* Ve třech příspěvcích se v názvu objevilo slovo porodník a porod, což lze považovat za splněné kritérium číslo 2. Ovšem slovo porodní asistentka se nevyskytuje ani v jednom ze sledovaných článků. Jen v jednom textu se píše o porodní asistenci jako o osobě, která zodpovídá za průběh porodu. Příspěvky upozorňují na aktuální témata jako je nedostatek porodníků nebo poskytují informace o jejich pochybení. Poukazují i na některé nedostatky ve fungování naší společnosti. Informace v textu jsou velmi přehledně zpracovány. Články jsou psány povětšinou kritickou formou a jejich vyznění je spíše negativní z pohledu kritéria číslo 4.

Dle sémantického diferenciálu a stanovených kritérií jsem vyhodnotila:

- Umístění článků se ve třech případech objevovalo na stupnici pod číslem -1 jako nevhodné umístění příspěvků. Jeden článek vyzníval neutrálně a jeden velmi pozitivně.
- V titulku článku byl dán prostor slovu porod, porodnictví třikrát. Jen ve dvou příspěvcích se sledované kritérium vůbec nevyskytlo.
- Negativně číslem - 1 jsem z hlediska tematického zaměření vyhodnotila tři články. Neutrální téma se objevuje v jednom příspěvku a jedno téma působí kladným dojmem.
- Vyznění příspěvků ve třech případech bylo spíše záporné. Další dva případy vyznívaly pozitivně.
- *Vybraný článek z listopadového vydání MF DNES úterý 10. listopad 2009, XX/262 uvádím v příloze P IV.*

Tabulka č. 7 hodnocení MF DNES listopad 2009

MF DNES XI	-2	-1	0	1	2
Umístění článku		3	1		1
Titulek článku	2			3	
Tematické zaměření		3	1		1
Vyznění článku	1	2		1	1

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

Tabulka č. 8 grafické znázornění výsledku

MF DNES XI	-2	-1	0	1	2
Umístění článku		X			
Titulek článku				X	
Tematické zaměření		X			
Vyznění článku		X			

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

10.3.3 Analýza MF DNES - prosinec 2009

Z prosincových čísel MF DNES jsem získala vzorek dvanácti článků. Příspěvky se vyskytovaly převážně na hlavních stránkách deníku. Nejvíce byly články situovány do zpráv z domova. Dále bylo rozmístění příspěvků velmi různorodé od publicistiky až po sekci zdraví. Titulky článků zněly: *Soud: Smrt ženy zavinili gynekologové, Porod nepřežila matka ani dítě? Chybovali lékaři?, Rakovina prsu: Po kom ji mám?, Jen malá Soňa z babyboxu ví, ale nikdy nepoví, Muž umrzl, jeho žena porodila dítě, Kdy je obvykle počít dítě? Právě teď, říká statistika, 329 dětí denně. Málo, Těhotnou nechali ležet v bezvědomí, Kde porod je věc, při níž jde o život, Ve Zlíně na Štědrý den přišlo na svět osm dětí, Od ledna o pětinu nižší mateřská, Ve Zlíně se letos narodilo o dvě stě dětí méně.* Názvy jednotlivých příspěvků neobsahovaly v titulku slovo porodní asistentka. Titulek se slovem Porodnictví se objevil v jednom článku. Z hlediska kritéria číslo 3 jsou témata příspěvků zaměřeny hlavně na děti. O porodních asistentkách ve člancích nejsou žádné informace. Vyskytují se zde dva příspěvky, které vrhají stín pochybnosti na profesi gynekologů – porodníků. Objevují se i články, jež vyjadřují názor na situaci s výskytem babyboxů v ČR. Informace jsou podávány ve formě krátkých a výstižných zpráv. Mezi těmito příspěvky jsou i zprávy ze zahraničí. MF DNES radí také ohledně péče o zdraví a nastiňuje finanční situaci maminek na mateřské. V hodnocení těchto článků převažuje spíše záporné vyznění informací.

Dle sémantického diferenciálu a stanovených kritérií jsem zjistila:

- Umístění článku bylo v šesti případech hodnoceno převážně pozitivně. Ve dvou případech bylo umístění článků neutrální a ve čtyřech příspěvcích negativní.
- V titulkách článku se dvakrát vyskytlo slovo porod. V ostatních případech nebylo kritérium číslo 2 splněno, což hodnotím číslem – 2.
- Hodnocení tematického zaměření se v sedmi případech objevovalo v záporných hodnotách. Pouze v jednom případě bylo téma hodnoceno kladně a ve čtyřech působilo neutrálním dojmem.

- Vyznění článku se v sedmi případech vyskytovalo na stupnici v záporných hodnotách pod čísly – 2 až – 1. Jednou vyzníval článek neutrálně. Pozitivní vyznění se ukázalo ve čtyřech příspěvcích.
- *Vybraný článek z prosincového vydání MF DNES čtvrtek 31. prosinec 2009, XX/302 uvádím v příloze P V.*

Tabulka č. 9 hodnocení MF DNES prosinec 2009

MF DNES XII	-2	-1	0	1	2
Umístění článku	2	2	2	4	2
Titulek článku	10			2	
Tematické zaměření	4	3	4		1
Vyznění článku	3	4	1	3	1

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

Tabulka č. 10 grafické znázornění výsledku

MF DNES XII	-2	-1	0	1	2
Umístění článku				✘	
Titulek článku	✘				
Tematické zaměření			✘		
Vyznění článku		✘			

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

10.3.4 Celkové hodnocení analýzy MF DNES

Ze získaných dvacetisedmi článků jsem vytvořila závěrečnou tabulku, která poukazuje, jak celkově hodnotím jednotlivá zkoumaná kritéria v deníku MF DNES za sledované období 3 měsíců.

Dle sémantického diferenciálu a stanovených kritérií jsem zjistila:

- Nejvíce článků z MF DNES od října do prosince 2009 bylo v jedenácti případech dobře umístěno. V dalších jedenácti případech bylo umístění článků hodnoceno negativně.
- V titulkách příspěvků nebylo dvacetkrát splněno kritérium číslo 2. V sedmi případech bylo toto kritérium hodnoceno pozitivně.
- Tematicky jsem příspěvky z hlediska analýzy zhodnotila v šestnácti člancích negativně. V šesti případech měla témata článků neutrální charakter. V pěti případech byla témata příspěvků ohodnocena kladně.
- V jednom případě bylo vyznění článku neutrální. Šestnáct příspěvků vyznívalo spíše negativně. Jako články s pozitivním vyzněním jsem vyhodnotila deset příspěvků.

Tabulka č. 11 hodnocení MF DNES 10 – 12/ 2009

MF DNES X - XII	-2	-1	0	1	2
Umístění článku	5	6	5	8	3
Titulek článku	20			7	
Tematické zaměření	6	10	6	2	3
Vyznění článku	5	11	1	5	5

hodnocení: /-2/ negativní, /0/ neutrální, /2/ pozitivní

Tabulka č. 12 grafické znázornění výsledku

MF DNES X - XII	-2	-1	0	1	2
Umístění článku				X	
Titulek článku	X				
Tematické zaměření		X			
Vyznění článku		X			

10.4 Závěrečné zhodnocení zkoumaných médií

K vyhodnocení mediální analýzy jsem měla k dispozici celkem třicet čtyři článků ze tří zkoumaných médií. V deníku MF DNES se za tři měsíce objevilo dvacet sedm příspěvků, které jsem podrobila mediální analýze. Články byly rozmístěny v různých sešitech. Převážná většina příspěvků se vyskytovala v sešitu Východní Morava. Na titulních stranách se objevily pouze tři články. Umístění článku mělo široké spektrum. Tendence byla umísťovat příspěvky na nezajímavá a mnohdy nevýznamná místa v novinách. Lze zhodnotit, že titulky článků nedávaly prostor profesi porodní asistentky ani nijak zvlášť nevzdvihovali obor porodnictví. Příspěvky byly formulovány do zpráv, které seznamovaly čtenáře s aktuálními případy z oboru profese porodní asistentky a porodnictví. V jednom případě bylo vrháno negativní světlo na profesi porodní asistentky, jež údajně pochybila v průběhu porodu. Negativně se psalo i o povolání porodníků a gynekologů. Ostatní zprávy informovaly o aktuálních změnách i událostech, které mohly ve čtenářích navozovat zejména negativní pocity a působit dojmem nedůvěryhodnosti k porodním asistentkám i porodníkům. V odborném časopise Sestra se po dobu mého výzkumu od října do prosince 2009 ukázalo, že články věnované porodním asistentkám se v časopise vyskytují, ale jsou jen malou součástí. Příspěvky byly umístěny v neutrální části časopisu. Ovšem prostor, který jim byl věnován, byl značně limitován sekci obory gynekologie – porodnictví. V názvech článku nebylo možné adekvátně zhodnotit kritérium číslo 2. Tematicky se příspěvky zaměřovaly spíše na onemocnění spojené s těhotenstvím. Pozitivně hodnotím článek s psychologickou tematikou. Vyznění příspěvkům se orientovalo neutrálním směrem nelze na ně nahlížet z negativního či pozitivního hlediska. Měsíčník Miminko věnoval dostatečný prostor profesi porodní asistentky. Na dvoustránce nabízel čtenářkám validní informace z oblasti porodnictví, které zprostředkovávala porodní asistentky svým příspěvkem na dané téma. Do článků se jistě promítaly i zkušenosti a vlastní názor porodních asistentek. Články působily pozitivním dojmem a vyvolávaly dojem důležitosti profese porodní asistentky a poukazovaly na její skutečný význam. Díky příspěvkům, které zde byly publikovány, mohly čtenářky poznat kompetence této profese. Časopis Miminko se jako jediný dotýkal profese a osobnosti porodní asistentky.

10.5 Vyhodnocení a analýza hypotéz

V úvodu praktické části bakalářské práce byl stanoven jeden cíl a z něhy vyplývající 3 hypotézy, které budou v následující kapitole ověřovány a analyzovány.

Cíl 1: Zjistit pohled médií na profesi porodní asistentky a porodnictví

Hypotéza č. 1:

Předpokládám, že deník MF DNES publikuje nedostatek informací o profesi porodní asistentky a porodnictví.

Z deníku MF DNES jsem získala během mého výzkumu dvacet sedm článků za období říjen až prosinec 2009. Deník neposkytoval téměř žádné informace z oblasti porodní asistence a porodnictví. Vybrané příspěvky se zaměřovaly na aktuální témata a byly spíše orientovány na novorozence. Celkové hodnocení vyznívá negativně. MF DNES se nepodílí na tvorbě mediálního obrazu této profese.

Hypotéza číslo 1 se potvrdila.

Hypotéza č. 2:

Domnívám se, že odborný časopis SESTRA poskytuje v dostatečné míře příspěvky o profesi porodní asistentky a oboru porodnictví.

K mediální analýze jsem z odborného časopisu SESTRA měla k dispozici čtyři články. Příspěvky se vztahovaly k profesi porodní asistenci a hlavně se zaměřovaly na obor porodnictví. Články pomáhaly formovat obraz profese porodní asistentky i porodnictví ve sledovaném médiu.

Hypotéza číslo 2 se také potvrdila.

Hypotéza č. 3:

Předpokládám, že lifestyleový časopis MIMINKO nabízí články z profese porodní asistentky a porodnictví.

Ke zhodnocení hypotézy číslo 3 jsem získala tři články. Tyto články byly vždy z oboru porodnictví a jejich autorkami byly vždy porodní asistentky. Měsíčník MIMINKO se velkou měrou podílel na utváření pozitivního mediálního obrazu této profese i oboru.

Hypotéza číslo 3 se potvrdila.

DISKUSE

Praktická část poukázala na mnoho zajímavých informací. Výsledky stanovených hypotéz splnily očekávání. Ty nejdůležitější poznatky zmiňuji v této diskusi.

Je nutné poukázat na skutečnost, že média neposkytují téměř žádný mediální obraz profese porodní asistence. MF DNES tomuto oboru nevěnuje dostatečný prostor, a na tento fakt je důležité upozornit. Odborný časopis SESTRA jen minimálně medializuje profesi porodní asistentky a obor porodnictví. A lifestyleový časopis MIMINKO má snahu nabídnout v malé míře mediální obraz této profese a oboru. Otázkou zůstává, jestli se dá vůbec hovořit o mediálním obrazu porodní asistentky. Z výzkumného šetření vyplývá, jak velké nedostatky se v této oblasti vyskytují.

Nabízí se otázky: Zajímá tato situace porodní asistentky? Je pro ně důležité co si o jejich profesi myslí veřejnost a jak dobře jí zná?

Pokud nacházíme odpovědi na tyto otázky, měly bychom se dále zamyslet nad tím, jak správně medializovat porodní asistenci, a jak vytvářet její pozitivní image.

NÁVRH OPATŘENÍ

Povolání porodní asistentky je jistě důležité a je potřeba jej udržovat v povědomí společnosti. Porodní asistentky mají zákonem dané kompetence, které jim umožňují realizovat se v péči o ženu a novorozence. Cílem porodních asistentek by mělo být zvýšení míry vnímání prospěšnosti a přínosu jejich oboru u široké veřejnosti. Jako návrh opatření se nabízí využití nástrojů marketingových komunikací. Řešením mohou být formy public relations o nichž se zmiňuji v teoretické části bakalářské práce. Činnost PR musí být však plánovaná, systematická a dlouhodobá. Jednou z aktivit PR může být budování mediálního obrazu porodních asistentek v médiích. U PR je důležitý profesionální přístup, znalost mediálního prostředí a také budování dlouhodobých vztahů s médii. Vrcholem PR aktivit by měla být tvorba důvěryhodného prostředí mezi médii a porodními asistentkami. Porodní asistentky by ze svých řad mohly vybrat porodní asistentku, která by se starala o oblast propagace profese a také o tvorbu pozitivní image spolu s kompetentní osobou v oblasti marketingových komunikací. Tvorba pozitivní image ovšem není jen záležitostí jedné osoby, ale vystupováním a jednáním všech porodních asistentek, které by mělo být jednotné. K médiím by se měly dostat pouze kvalitní informace a články, jež jsou příkladem dobré práce v oboru. Porodní asistentky by měly novinářům nastolovat zajímavá a kreativní témata. Témata poskytující lidský rozměr a ukazující citlivý přístup. Příběhy z praxe porodních asistentek a jejich klientek. Nabízet různé úhly pohledu na danou problematiku a mít možnost rychlé reakce na mediální sdělení. Důležité je také přizpůsobení znění zpráv stylu a jazyku média v souladu s jeho filozofií a jeho působením na čtenáře. Každé médium si vyžaduje individuální přístup a hledání témat „šitých na míru“. Jako pozitivní a očekávaný výsledek dobré medializace profese by měl být kvalitní mediální obraz.

ZÁVĚR

V teoretické části jsem provedla historický exkurz do profese porodní asistentky a oboru porodnictví. Svoji pozornost jsem zaměřila na počátky vývoje porodnictví od starověku po současnost. Jako nejdůležitější jsem vnímala informace týkající se postavení porodních asistentek ve společnosti, jež se v jednotlivých obdobích výrazně lišilo. Dále jsem předložila ucelený přehled informací o médiích. Nejvíce jsem se věnovala mediální komunikace a jejímu vlivu, účinku i dopadu na jednotlivce i publikum. Okrajově jsem se zmínila o public relations jako možnosti řešení medializace profese porodní asistentky a porodnictví. A popsala jsem metodu mediální analýzy a sémantického diferenciálu jako hodnotící škály, kterou jsem využila v praktické části.

Cílem praktické části bylo zpracovat, analyzovat a vyhodnotit získaná data z vybraných tištěných médií. Získané články jsem podrobila mediální analýze a vyhodnotila pomocí čtyř určených kritérií. Dle stanovených cílů a hypotéz zhodnotila pohled médií na profesi porodní asistentky a porodnictví. Na základě výše uvedeného lze říci, že stanovené cíle byly dobře nastaveny a proto také splněny.

Jak mediální analýza dokazuje, v medializaci této profese jsou značné mezery. Tyto mezery je potřeba zaplnit. Je velmi smutným ukazatelem, že o profesi porodní asistentky se zajímá dle mého výzkumu v pravém smyslu pouze periodikum, které je určeno pro cílovou skupinu těhotných žen a maminek dětí do 3 let. Měsíčník MIMINKO se tedy ze všech zkoumaných médií nejvíce snaží o tvorbu pozitivního mediálního obrazu profese porodních asistentek. Proto si myslím, že profese porodních asistentek by se měla přiblížit i jiným skupinám než jsou těhotné ženy, které se připravují na porod. Porodní asistentky by měly světu ukázat své schopnosti a dovednosti. Odhalit své kompetence a plně jich využít i v oblasti medializace. Mediální obraz této profese totiž téměř neexistuje. Pokud se v médiích dříve vyskytly informace o této profesi, bylo to většinou jen v souvislosti s domácími porody a jejich negativními následky. Což nenapomáhalo tvorbě pozitivního mediálního obrazu. V tomto přístupu nespátřuji správnou cestu při tvorbě image profese porodní asistentky. Pro posílení profesní hrdosti porodních asistentek a rozšíření obecného povědomí o jejich povolání nabízím návrh opatření, který poukazuje na možnost řešení stávající situace. Porodní asistentky by se měly naučit prezentovat jako jedinečné osobnosti s výjimečným posláním. Jako bytosti, které dávají šanci novému životu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČECH, E. et al. *Porodnictví*. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, 544 s. 2006.
ISBN 80-247-1313-9.
- [2] DOLEŽAL, Antonín. *Od babictví k porodnictví*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2001.144s.
ISBN 80-246-0277-6
- [3] FTOREK, Jozef. *Public relations jako ovlivňování mínění: Jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 168 s.
ISBN 978-80-247-1903-0.
- [4] GOER, Henci. *Průvodce přemýšlivé ženy na cestě k lepšímu porodu*. 1. vyd. Praha: One Woman Press, 2002. 549 s. ISBN 80-86356-13-2.
- [5] JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbora. *Média a společnost*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003.
206 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
- [6] MAREK, Vlastimil. *Nová doba porodní*. 1.vyd.Praha:Eminent,2002.260s.
ISBN 80-7281-091-1.
- [7] MEERMAN SCOTT, David. *Nová pravidla marketingu a PR*. 1 vyd. Zooner Press:
Praha, 2008. 272 s. ISBN 978-80-86815-93-0.
- [8] ODENT, Michel. *Znovuzrozený porod*. 1. vyd. Praha: Argo, 1995. 152 s.
ISBN 80-8579-05-2.
- [9] POSPÍŠIL, Pavel. *Efektivní public relations a media relations*. 1 vyd. Praha 4:
Computer press, 2002. 153 s. ISBN 80-7226-823-6.
- [10] SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. vyd. Praha:
Karolinum, 2004. 149 s. ISBN 80-246-0827-8.

[11] SVOBODA, Václav. *Public relations*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, 2006. 244 s. ISBN 80-247-0564-8.

[12] SVOBODA, Václav. *Public relations moderně a účinně*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 240 s. ISBN 978-80-247-2866-7.

[13] VRÁNOVÁ, V. *Historie babictví a současnost porodní asistence*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 203 s. ISBN 978-80-244-1764-6.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

[14] ANOPRESS IT a.s. [online]. [cit. 1. 5. 2010]. C 1997,
URL: <<http://www.anopress.cz/web/pages/media/medanal.aspx>>

[15] Centrum městského a regionálního managementu [online]. [cit. 28. 4. 2010]. C 2009-05, URL: <<http://www.mestskymarketing.cz/sem.php>>

[16] MEDIAINFO [online]. [cit. 28. 4. 2010]. C 2010,
URL: <<http://www.mediainfo.cz/nabidka/347.html>>

[17] Mediální skupina Mafra [online]. [cit. 1. 5. 2010]. C 2009,
URL: <http://www.mafra.cz/cs/default.asp?y=mafra_all\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm>

[18] Miminko [online]. [cit. 29. 4. 2010]. C 2005-08,
URL: <<http://www.casopis-miminko.cz/>>

[19] Porodní dům U čápa [online]. [cit. 1. 5. 2010]. C 2009,
URL: <http://www.pdcap.cz/Texty/PA/DefinicePA.html>

[20] Zdravotnické noviny - Sestra [online]. [cit. 29. 4. 2010]. C 2007,
URL: <<http://www.zdn.cz/archiv/sestra/>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod. a podobně.

ČPB Časopis porodních babiček

ČR Česká republika

ČSR Československá republika

např. například

PR public relations

resp. respektive

tj. to je

tzv. takzvaně

ÚPJA Ústřední jednota porodních asistentek

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 hodnocení SESTRA 10 – 12 /2009	45
Tabulka č. 2 grafické znázornění výsledku.....	45
Tabulka č. 3 hodnocení MIMINKO 10 – 12/2009.....	48
Tabulka č. 4 grafické znázornění výsledku.....	48
Tabulka č. 5 hodnocení MF DNES říjen 2009	51
Tabulka č. 6 grafické znázornění výsledku.....	51
Tabulka č. 7 hodnocení MF DNES listopad 2009	53
Tabulka č. 8 grafické znázornění výsledku.....	53
Tabulka č. 9 hodnocení MF DNES prosinec 2009	55
Tabulka č. 10 grafické znázornění výsledku.....	55
Tabulka č. 12 hodnocení MF DNES 10 – 12/ 2009.....	57
Tabulka č. 13 grafické znázornění výsledku.....	57

SEZNAM PŘÍLOH

PI SESTRA č. 11/2009

PII MIMINKO říjen 2009

PIII MF DNES pátek 23. říjen 2009, XX/248

PIV MF DNES úterý 10. listopad 2009, XX/262

PV MF DNES čtvrtek 31. prosinec 2009, XX/302

Obory - neonatologie/gynekologie-porodnictví

- ▶ monitoring (dýchání, pulz, saturace O₂, TK, TT, diuréza, laboratorní výsledky ASTRUP),
- ▶ kanylace a. umbilicalis do 1 dne,
- ▶ termoregulace,
- ▶ oxygenoterapie dle potřeby (pO₂ 10-13 kPa),
- ▶ ventilační podpora (C-PAP... léčba trvalým pozitivním tlakem aplikovaným přes nosní kanylu; intubace, ventilátor, bronchoalveolární laváž... podle potřeby při výrazném zahlnění v dolních dýchacích cestách).

Komplikace novorozeneckých sepsí Meningitida (zánět mozgových blan):

- ▶ často spojená se sepsí,
  - ▶ pozdní nástup.
- Příznaky:** výskyt křečí, meningeální příznaky chybějící, vyklenutí fontanely, cyanóza, tachykardie, tachypnoe, letargie, šok.

Léčba: ATB i.v. (AMP 100-200 mg/kg/24 hod., rozdělené na 2 dávky po dobu 7 dní.

Prognóza: mortalita 20-40%, 30-50% má neurologické následky (hydrocefalus, hluchota, slepota, mentální retardace).

K dalším komplikacím novorozenecké sepse patří respirační, kardiovaskulární, metabolické (acidóza) komplikace, osteomyelitidy (zánět kostní dřeně) a další.

Preventivní a profylaktická opatření k zamezení vzniku infekce

- ▶ screening všech těhotných ve 35.-37. týdnu gravidity kultivací z pochvy,
- ▶ pokud je matka GBS (*Streptococcus agalactiae*) pozitivní - na počátku I. doby porodní ATB profylaxe,
- ▶ novorozenec je pečlivě sledován, klinicky a podle potřeby i laboratorně,
- ▶ hygienické zásady - správná hygiena rukou (při pohybu a manipulaci je důležitá dezinfekce rukou), prádla, sterilizace, používání ochranných rukavic, ochranného oděvu a obuvi, hygiena při přípravě a podávání stravy,
- ▶ důkladný úklid na oddělení,
- ▶ omezení návštěv.

Ošetřování novorozence při sepsi

- ▶ inkubátor musí být připojen na O₂ a nastaven na určitou teplotu (termoneutrální prostředí),
- ▶ připojení EKG svodů a čidla k saturaci k monitoru (nalepit elektrody a nasadit příslušné barevné svody, na DK zafixovat čidlo na saturaci O₂),
- ▶ monitoring dýchání, pulzů, saturace O₂, TT, močení, laboratorní výsledky, péče o kůži,
- ▶ aplikace léků podle ordinace lékaře,

- ▶ strava podle stavu parenterální či enterální VOMM - vlastní odstříkané mléko, OMM - odstříkané mateřské mléko, umělá strava),
- ▶ každou změnu zaznamenávat do dokumentace.

Závěr

Novorozenec se septickou infekcí je přeložen na intermediární jednotku, kde je sledován a ošetřován zdravotnickým personálem. Je důležitá především šetrná manipulace, která zmiňuje vnímání bolesti při tomto onemocnění. Jakmile se zdravotní stav novorozence zlepšil, je přemístěn zpět k matce na pokoj.

LITERATURA

- Gomella, L. T.: Neonatology. Lange Medical, Mcgraw-Hill Education - Europe (United States) 2009, 912 s.
- O'Callaghan, Ch., Stephenson, T.: *Pediatriche da kapsy*. Praha, Grada Publishing 2005. 448 s.
- Fendrychová, J., Borek, I. a kol.: *Intenzivní péče o novorozence*. Brno, NCO NZO 2007. 404 s.
- www.neonatologie.cz
www.medicovo.misto.cz
www.fnbmo.cz

Bonding neboli děti chtějí být připoutány k matkám!

Mnoho diskusí mezi matkami i mezi odborníky směřuje k tomu, jak velmi nutný je kontakt dítěte s matkou ihned po narození. Už erudovaní psychoanalytici se věnovali důsledku odloučení dětí od matek.

Známé důsledky separace dětí od matek popísaly hlavně psychoanalyticky v polovině minulého století. V sedmdesátých letech minulého století dva američtí pediatři Marschal Klaus a John Kennel popsali teorii vysvětlující význam prvního kontaktu matky s dítětem. Tento kontakt nazvali „bonding“ neboli v češtině lepení - připoutání - čili „opatrovatelská připravenost“ a popsali jej v knize *Maternal Infant Bonding*. Domnívali se, že existuje biologicky naprogramované období „opatrovatelské připravenosti“, které začíná ihned po porodu a trvá asi dalších 12 hodin. Během těchto nejdůležitějších 12 hodin si budují matky a novorozenci základy svých emočních vazeb.

Zdeněk Matějček a Josef Langmeier ve své nejznámější publikaci *Počátky našeho duševního života* již v roce 1986 napsali celý díl o důležitosti procesu porodu, odkazovali se na Laboyera, Odenta a věrně popsali, proč je důležité, aby bylo dítě s matkou po porodu v nepřetržitém kontaktu. Odkazovali se na výše zmiňované pediatry Kennela a Klause a na jejich teorii bondingu.

Proč je bonding tak důležitý?

Dítě má těsně po porodu neobyčejný behaviorální potenciál, který mu umožňuje slyšet,

vidět, a dokonce se pohybovat do rytmu slov vyřčených matkou, tzv. oslavný tanec zrodu - takže je biologicky připraveno navázat vztah s matkou. Také pro matku je těchto několik hodin po porodu velmi důležité období, a to vzhledem k procesu integrace „mentálního obrazu“ dítěte (vzniklého během těhotenství a čekání na porod) s obrazem skutečného novorozence. Matka si celých devět měsíců vytváří imaginární obraz svého dítěte a po porodu má možnost se nasýtit tohoto obrazu pohledem na své dítě. Je vyzorováno, že matka se k novorozenci chová velmi otevřeně a citlivě, pokud má možnost s ním zůstat po porodu o samotě. Tyto hodiny po narození jsou životně důležité pro oba, tedy pro matku i dítě.

Dokonce (podle německého výzkumu) i matčiny bradavky mají stejný pach jako plodová voda, kterou je pokryt novorozenec, a proto je novorozenec dokáže po porodu aktivně sám najít. Novorozenec si po porodu strká do pusy pěstičku, aby si přičichl a ochutnal tento pach a věděl, co má hledat. Nejsou-li mu ovšem kladeny překážky. A jelikož má novorozenec minimální možnosti ovlivnění, překážky mohou být také minimální (mýdlo, pach dezinfekce, pach prádla, gumové rukavice per-

SOUHRN Důsledky separace dětí od matek po porodu jsou známé a nepopiratelné. Bonding je velmi přínosný a smysluplný, přesto není v mnoha porodních podporován. Matka a novorozenec se chovají přirozeně a velmi odlišně, jsou-li v bondingu podporováni, či nikoli. Autorka článku oslovila matky a pouze 11 z 52 žen rodičích v českých porodnicích mělo nepřerušovaný kontakt s dítětem prvních 12 hodin jeho života. Zkoumané souvislosti mezi různými patologickými stavy u dětí i matek podporují důležitost bondingu a uznávají jej jako nutný faktor pro zdravou vazbu mezi matkou a dítětem.

SUMMARY The consequences of separating the mother and her child after labor are very well known and respected. Although mother-child bonding is very important many delivery departments do not support it. The mother and child's behavior depends on whether the bonding is promoted or not. The author of the article has done a survey among mothers and found out that only 11 out of 52 new mothers has had an uninterrupted contact with their child within the first twelve hours of its life. Studied relations between various pathologies in mothers and children have supported the importance of bonding and respect it as necessary for healthy relationship between the mother and her child.

sonálu, látky mezi novorozencem a matkou, nepřirozená poloha na matce, drželi novorozence další osoba atd.).

Výzkumy prováděné na různých druhích zvířat potvrzují, že „bonding“ je jev, který se vyskytuje u všech savců. Rychlý mechanismus vytváření vazeb s novorozencem má u různých druhů různý význam. Zdá se, že v případě člověka se objevuje proto, aby motivoval matku starat se o naprosto bezbranného tvora, který je na ní zcela závislý. Bez této motivace, vyčerpaná náročným porodem, by matka nebyla schopna sama sebe mobilizovat k péči o dítě a novorozenec by neměl šanci přežít. Během prvních hodin po porodu se v krvi matky a dítěte vyskytuje vysoké množství endorfinu (tzv. hormonu štěstí) a díky jeho uklidňujícímu účinku matka i přes poporodní únavu obnovuje síly a je schopna cítit radost z prvního setkání se svým potomkem.

Výzkumy ukazují, že matky, jimž byl umožněn okamžitý kontakt s dítětem, jsou tak trochu jiné matky než ty, kterým tento kontakt umožněn nebyl. Mají tendenci se déle starat o novorozence, jsou tolerantnější a lépe zvládají stres spojený s mateřstvím, ale především cítí větší radost při kontaktu s dítětem.

Některé české porodnice začaly postupovat tak, že po porodu dítě na břicho matky přiloží. Ty osvědčenější nechají matku a dítě hodinu či dvě se vzájemně seznamovat. Většina zdravotníků ovšem pak zahájí rutinní postupy spojené s dočasným rozdělením matky a dítěte.

V odborné literatuře tedy existují diskuse a důvody, proč je bonding tak moc přínosný a smysluplný. Důvody, proč se ignoruje v českém zdravotnictví, najdeme na mnoha diskusích o českých porodnicích. V některých porodnicích matky podepisují informovaný souhlas se separací dítěte po porodu, aniž by byly patřičně poučeny o dopadech rané separace.

Proč tedy ignorujeme zásady bondingu a proč děláme, že je známe, a nedodržujeme je v českých porodnicích?

Důsledky nedostatečného bondingu

Tvůrčí teorie bondingu se domnívají, že proces budování vazeb mezi matkou a dítětem vždy vzniká přirozeně, pokud v něm není někým zabráněno. Tyto překážky jsou dvojího druhu:

1. Fyzická separace matky a dítěte

- ▶ standardní odnášení novorozenců ihned po porodu do jiné místnosti k provedení rutinních vyšetření – „pan doktor se na mimínko podívá, maminko, sestřička jej umyje a pak vám je vrátíme...“
- ▶ standardní ukládání novorozenců na vyhřívané lůžko – „mimínko se potěbuje zahřát, je podchlazené, maminko, u vás by mu byla zima...“
- ▶ standardní odnášení dítěte od matky hodinu či dvě po porodu na tzv. „první noc, to se potěbujete vyspat, maminko!“
- ▶ předávání dětí matkám pouze ke kojení – „mimínko si musí zvyknout na děti, maminko, musí do kolektivu“.

Citáty v závorkách jsou reálná sdělení matek o separaci jejich dětí po porodu.

Za tímto bondingem jela rodička 150 km do vsřtřicné porodnice hodinu po narození dítěte cisařským řezem, 2880 g, apgar skóre 9, 10, 10

Bonding asi 5 minut po porodu do vody, apgar tak 9, 10, 10, váha zhruba 3800 g

Bonding hodinu po porodu, váha 3290 g, apgar skóre 10, 10, 10

Bonding půl hodiny po porodu, váha 3400 g, apgar skóre 10, 10, 10

Zeptala jsem se 61 matek, z nichž 52 porodilo v porodnici (jedna mimo ČR), 7 doma (v ČR) a 2 v porodním domě (mimo ČR), na následující 2 otázky a dostalo se mi těchto odpovědí:

„Jak daleko jste byla od svého mimínka první dvě hodiny po jeho narození?“

Pouze 31 matek odpovědělo, že jejich dítě bylo po celé dvě hodiny v bezprostředním kontaktu (u prsu, v posteli).

Kde bylo mimínko dalších 12 hodin, tedy 2. až 12. hodinu svého života po narození?

Pouze 20 matek z 61 odpovědělo, že i po celých 12 hodin života dítěte s ním byly v bezprostředním kontaktu.

Odečteme-li matky rodící doma a v porodním domě, pak pouze 11 žen z 52 matek rodících v porodnici mělo nepřerušovaný kontakt s dítětem prvních 12 hodin jeho života!

2. Emoční separace matky a dítěte

Příčinou jsou stavy, kdy matka prožívá tak intenzivní pocity, že není schopna vytvořit si vztah s dítětem. Psychoterapií můžeme ovlivnit i případy, kdy žena v období před porodem zažila emočně náročné situace a nemusí být připravena navázat první vazby k dítěti.

První hodiny a dny života dítěte i matky po porodu jsou nejněžnějším zážitkem mateřství. Nikdo by neměl matku, otce a jejich děti připravovat o možnost navázat bonding. A to i z těch důvodů, které pokládá za vysoce rozumné.

Proč bráníme přírodě v tom, co tak geniálně vymyslela k přežití našeho druhu?

Správně probíhající bonding má velký význam nejen pro fyziologii matky a dítěte, ale má rovněž zásadní psychologické důsledky, se kterými se mohou matky a děti potýkat v dalších obdobích života. Nejznámější z nich je u dítěte projevující se separační úzkost, tedy panický strach ze vzdálení se matky od něj v dětském věku, neurotické poruchy a také border-line poruchy osobnosti s narušeným vztahem k mateřskému objektu. U matek pak poporodní deprese, kterou prohlubuje ztráta kontroly nad porodním procesem, tedy i ztráta kontroly nad dítětem a jeho vzdáleností od matky po porodu, dále posttraumatická stresová porucha, porucha výchovné kompetence čili např. paradoxní pevná až patologická vazba k dítěti nebo rozvolněná vazba k dítěti.

Bude zapotřebí dlouhodobých výzkumů zkoumajících souvislosti mezi různými patologickými stavy u dětí i matek k tomu, aby byl bonding, popsáný ve druhé polovině minulého století, uznán jako nutný pro zdravou vazbu mezi matkou a dítětem? Anebo bude dostačující přání matek, mnohdy nevyřčené, ale zcela přirozené, být po porodu se svým dítětem?

Chcete-li se i vy zapojit do mého výzkumu ohledně bondingu, vyplňte prosím dotazník na stránkách www.klinikapsycholozka.cz.

Mgr. Michaela Mrowetz
klinická psycholožka
(michaela.mrowetz@email.cz)

RADY PORODNÍ ASISTENTKY

PORODNÍ PLÁNY

Na otázky odpovídá:
Miloslava Kameniková,
staniční sestra porodního sálu

Porodní plán shrnuje představy rodičky o jejím blížícím se porodu. Na základě informací, které získala z knih či od jiných žen, popř. na základě předchozích porodních zkušeností, si nastávající matka písemně vypracovává seznam přání a požadavků, jež by si u porodu pokud možno přála mít splněny. O své zkušenosti s porodními plány se s námi podělí Miloslava Kameniková, staniční sestra porodního sálu FN Brno Obilní trh:

Které položky by měl porodní plán obsahovat a co do něj naopak nepatří?

Porodní plán by měl obsahovat vše, co je pro ženu důležité a co nám jako profesionálům, kteří se o ni budou při porodu starat, chce předem sdělit. Žena tu může uvést vše, co by u porodu ráda měla či využila, od blízké osoby, jež ji má doprovázet, až po předpokládanou porodní polohu. Pevně danou šablonu, jak by měl vypadat porodní plán, na našem pracovišti nemáme, necháváme zcela na ženách, jak si porodní plán vytvoří.

Proč je porodní plán v některých porodních příjímán s negativními reakcemi?

Asi proto, že ho personál někde ještě vnímá jako útok na svoji autoritu. Možná tam dosud převládá názor, že zdravotníci všechno vědí lépe a o všem rozhodují, že rodička je v roli pacienta a v podřízeném stavu. Jindy bývá důvodem uvedení požadavků, jež dané pracoviště nemůže nebo nechce splnit.

Které konkrétní položky bývají v porodním plánu pro zdravotníky nejhůře přijatelné?

Asi nejproblematičtěji je vnímáno, když žena napíše, že odmítá protřžení vaku blan, že ke sledování plodu nemá být použit kardiomonitor, nýbrž stetoskop, že si přeje nechat dotepat pupečník, ošetřit novorozence na svém břiše a nebýt od něho ani na chvíli oddělena.

Jindy si přeje přiložit dítě k prsu ještě při operaci u císařského řezu, mít u porodu mladší děti, nepřijímat

léky na posílení kontrakcí nebo odloučení placenty, neprovádět miminku po porodu měření a vážení. Problémem bývá i přání ambulantního porodu.

Co z uvedeného je tak nespílitelné, že to působí svár?

Svár bývá zapříčiněn hlavně nedobrou komunikací mezi rodičkou a porodnickými profesionály. Ne vždy a ne všude se umíme vyrovnat s přáními rodičky, která jsou pro nás neobvyklá. Jenže pro ni mohou být velmi důležitá! Leckdy by se i dalo vyjít vstříc, ale raději se to zamítne, protože nechceme ztrácet čas nasloucháním a vyjednáváním. A tak se elegantně schováme za nějaké riziko. V praxi se s riziky samozřejmě setkáváme a je třeba na ně myslet, ale často jde opravdu jen o zaujatost nebo pohodlnost. Sama mám zkušenost, že když s rodičkami otevřeně a se zájmem mluvíme, daří se nám nakonec vzájemnou dohodu najít. Pokud zrovna nejde o přání, aby tatínek mohl překousnout pupeční šňůru nebo aby na sále mohl čekat pes, kterého rodina nemá kam dát, i s tím jsem se již setkala. Ano, rodiče občas do plánu uvedou blbůstky, ale jako profesionálové nesmíme nikoho zesměšnit, nýbrž vše vysvětlit, pokusit se o domluvu ke spokojenosti obou stran.

Jakých komunikačních chyb při projednávání porodního plánu se nejčastěji dopouštějí rodiče a jakých zdravotníci?

Rodiče si třeba nezjistí, co dané pracoviště nabízí a jaké jsou jeho možnosti. Nebo předloží porodní plán

sepsaný striktně v bodech a staví se tak, že nejsou ochotni se dále bavit. Takto to napsali, takto to vyžadují. To ale není v souladu ani se slušným chováním, ani s porodem samotným. Kdo může říci, jak porod proběhne a co žena nakonec opravdu bude chtít, co jí bude ulevovat? Proto je dobré, aby byl porodní plán formulován ve smyslu „bude-li to možné, ráda bych...“ Nejhorší je, když porodní plán vnese mezi rodičku a personál nepřátelství. Ono je pro personál nakonec snadné „zvítězit“ či být v závěru porodu na koni, když se z plánu téměř nic neuskutečnilo, protože rodička stejně „jela podle scénáře porodnice“. Právě tak ale dochází k nespokojenosti a k nepěkným vzpomínkám žen na porod, a to je velká škoda.

Lze porodní plán uplatnit i ve velkých porodnicích?

Podle mne by mělo být úplně jedno, jestli jde o malou nebo velkou porodnici, všude by s rodičkami měli jednat s respektem. V naší republice máme okolo stovky porodních sálů, některé jsou s malým počtem porodů (1-2 denně), jiné s velkým (přes 10 porodů denně). Sály jsou různě stavebně řešeny i vybaveny. Různé také prezentují svoji nabídku. Nejpodstatnějším vždy zůstává personál: jaký vztah mají lékaři a porodní asistentky k přirozeným porodům, jak umí komunikovat mezi sebou, jak s rodičkami. Krátce, jakou filosofii dané pracoviště má, jak pra-

cují v týmu, jak mají rozděleny kompetence, nakolik umějí být empatičtí.

Kde se kromě fyziologických porodů koncentrují i ty patologické a kde jsou sály permanentně plné, tam jsou v kurzu pochopitelně rychlé a intenzivní, tedy lékařsky vedené, porody. Sem žena s porodním plánem a požadavkem porodu bez intervencí těžko zapadá, protože normální porody jsou velmi náročné na čas i trpělivost, jež jsou na velkých pracovištích tím nejnedostatkovějším zbožím. A přesto: všechno jde, když se chce. Právě na velkých sálech mohou porodní plány personálu pomoci aspoň něco se o rodiče předem dozvědět. Udělat si představu, jakou ženu mají před sebou a co pro ni mohou udělat. Není dobré, když do té doby, než k nám přijde, o rodiče nic nevíme, neznáme její životní styl, netušíme, co preferuje a co odmítá. Porodu pak chybí důležitý rozměr vztahu mezi pečovateli a opečovávanými, jenže právě ten porodnímu procesu prospívá.

Proto mám pro matky radu: snažte se, aby váš porodní plán znali především ti, kdo se o vás u porodu budou pravděpodobně starat. A porodním asistentkám doporučuji: sedněte si s rodičkou, přijměte její porodní plán, bod po bodu ho vzájemně projděte. Nesklouzněte do arogance, neztracujte. Raději vysvětlujte, nabídněte více možností a řešení. Když personál **chce** vyjít rodiče vstříc, **nabídne** různé možnosti, **umí** i to, co ještě není běžné (například odrodit ženy i v nejrůznějších vzpřímených polohách), pak obvykle i **může** mnohé učinit. Jen málokdy podmínky či provoz pracoviště splnění přání rodiček opravdu znemožňují.

Připravila: Eva Labusová

Pavilon nemocnice se stal učebnou

Zlín - Jeden z pavilonů zlínské Baťovy nemocnice se stal univerzitním výukovým centrem. Nové pracoviště využijí budoucí zdravotní sestry a porodní asistentky. Jeho poloha v největším zdravotnickém zařízení Zlínského kraje má být výhodou pro studenty i nemocní.

Univerzitě začal zrekonstruovaný pavilon číslo jedna sloužit před několika dny. „Zprovoznění těchto prostor v areálu krajské nemocnice nejen zvýší kvalitu a účinnost výuky, ale povede také k větší spolupráci s lékaři a sestrami z praxe,“ míní děkan Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Vlastimil Švec. Baťově nemocnici by zase nové vysokoškolské centrum mohlo usnadnit hledání pracovních sil. Podle Marie Hejtmánkové, vedoucí útvaru ošetrovatelské péče Baťovy nemoc-

nice, středisko přiláká do Zlína mladé zdravotníky. „Předpokládáme, že se tento pozitivní důsledek fungování zmíněného pracoviště může projevit zhruba do dvou let,“ odhadla.

Zdravotních sester je na pracovním trhu velmi málo, což pocituje

„Chybí nám zejména zdravotní sestry pro anesteziologicko-resuscitační intenzivní péči.“

Marie Hejtmánková, Baťova nemocnice

i zlínská nemocnice. „Chybí nám zejména sestry s takzvanou atestací ARIP, tedy anesteziologicko-resuscitační intenzivní péče,“ uvedla Hejtmánková.

Studenti humanitní fakulty z obo-

rů Všeobecná sestra a Porodní asistence a jejich učitelé najdou v prvním pavilonu posluchárnu vybavenou technikou, která jim umožní sledovat dění v ostatních částech nemocnice.

„Vybavení centra umožňuje nejenom teoretickou a praktickou výuku, ale také aplikovaný výzkum. Posluchači zdravotnických oborů zde tak budou moci ve spolupráci s odborníky z praxe uskutečňovat své počáteční výzkumné projekty,“ doplnil děkan Švec.

Rekonstrukce pavilonu číslo jedna probíhala od konce června letošního roku a náklady na přestavbu dosáhly přibližně patnácti milionů korun. Úpravy budovy zaplatila fakulta a vybavení střediska je zase převážně z prostředků od ministerstva školství.

MICHAL VERNER

Chyba u porodu? Ne, rozhodl soud

Rodiče postiženého dítěte se soudí s nemocnicí v Meziříčí

Valašské Meziříčí - Lékařka na porodním oddělení v nemocnici ve Valašském Meziříčí při narození syna manželů Dreiseitlových nepochybila.

Takový je verdikt meziříčského okresního soudu, který řešil žalobu rodičů. Ti se podle dostupných informací proti rozsudku odvolali.

O procesu už MF DNES informovala. Podle manželů Dreiseitlových v únoru roku 2007 lékařka nemocnice nešetřnými zákroky při porodu způsobila nevratná postižení jejich dítěte. Za to chtěli po nemocnici 10,5 milionu korun.

„Rozhodnutí soudu samozřejmě vítáme. Na postupu paní doktorky nevidíme nic špatného,“ uvedl mluv-

čí meziříčské nemocnice Tomáš Zelazko.

Podle žaloby lékařka při porodu udělala několik chyb a způsobila dítěti poranění ramene. Kvůli němu

„Žalobu jsem zamítla. Žalobce totiž neprokázal, že došlo k pochybení lékařky žalovaného.“

Šárka Zemanová, soudkyně

má chlapeček dodnes jednu ruku o čtyři centimetry kratší. Navíc si do života ponese trvalé následky. S rukou totiž nemůže pořádně hýbat.

Nemocnice ve Valašském Meziří-

čí se od začátku za svou lékařku postavila, a za pravdu jí včera dal i soud. Obžalobě se to ale nelíbí.

„Znalec dnes sice řekl, že pokud by lékařka při porodu postupovala tak, jak tvrdí, bylo by vše v pořádku. Jenže ona svůj postup nezaznamenala, což je pochybení,“ uvedl zástupce žalující strany Igor Koutecký.

Soudkyně Šárka Zemanová se ale přiklonila na stranu zdravotnického zařízení.

„Žalobu jsem zamítla. Žalobce totiž neprokázal, že došlo k pochybení lékařky žalované,“ odůvodnila své rozhodnutí. Koutecký potvrdil, že se odvolá.

Pokračování na straně C2

Ve Zlíně se letos narodilo o dvě stě dětí méně

Zlín (ner) - O dvě stovky méně dětí letos zapsaly zlínské matrikářky do knihy narození. Od 1. ledna do 29. prosince tohoto roku to bylo celkem 2717 novorozenců, kdežto v průběhu roku 2008 v knize přibyla jména 2958 dětí.

„Počet letos zapsaných dětí bude tedy o zhruba dvě stovky nižší než v roce předcházejícím, a bude tak přibližně odpovídat roku 2007, kdy ve zlínské matrice přibýlo 2741 novorozenců,“ potvrdila mluvčí zlínské radnice Marie Masaříková. Do knihy úmrtí naopak matrikářky zaznamenaly skoro stejný počet osob jako loni, přesně 1517.

Stejně jako v předcházejících letech není nijak vysoký rozdíl mezi počtem novorozených chlapců a dívek. „Mezi narozenými dětmi bylo 1380 chlapců a 1337 děvčat. K nejčastějším jménům patří Tomáš, Jakub, Lukáš, Adéla, Jan, Tereza a Natálie,“ vypočítala mluvčí.

Jen asi čtvrtina dětí, které přišly na svět ve Zlíně, se však stala jeho obyvateli. „Z 2717 dětí, letos doposud zapsaných do matriky, je občánků Zlína 738, z toho 403 chlapců a 335 děvčat. Matky dalších 1808 dětí mají trvalé bydliště jinde ve zlínském okrese, a zbývající ženy jsou z jiných okresů,“ uvedla.